

**KESKKONNAINFO KÄTTESAADAVUSE JA
KESKKONNAASJADE OTSUSTAMISES ÜLDSUSE
OSALEMISE NING NEIS ASJUS KOHTU POOLE
PÖÖRDUMISE KONVENTSIOONI
RAKENDAMISE ARUANNE**

Aruande esitamise eest vastutav isik:	Mari-Liis Kupri
Allkiri:	
Kuupäev:	<u>17 December 2010</u>

Osapool:	EESTI VABARIIK
Kontaktisik:	Mari-Liis Kupri
Organisatsiooni täisnimetus:	Keskkonnaministeerium
Ametniku nimi ja ametikoht:	Mari-Liis Kupri, jurist, õigusosakond
Postiaadress:	Narva mnt 7a, Tallinn 15172 EESTI
Telefon:	+372 626 0717
Fax:	+372 626 2801
E-mail:	mari-liis.kupri@envir.ee

Deleted: ¶

I Lühülevaade aruande koostamise protsessist

Küsimustik aruande koostamiseks saadeti 2010. aasta augustis nii riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustele kui ka valitsusvälistele organisatsioonidele ning vastav üleskutse avaldati ka Keskkonnaministeeriumi kodulehel. Üleskutsele vastata konventsiooni temaatikaga seonduvatele konkreetsetele küsimustele tuli 32 vastust ministeeriumitelt ja nende allasutustelt, kohaliku omavalitsuse asutustelt, keskkonna valdkonnas tegutsevatelt mittetulundus- ja tulundusasutustelt ning valitsusvälistelt organisatsioonidelt¹. Laekunud vastuste alusel täiendas Keskkonnaministeerium 2007. aastal koostatud konventsiooni rakendamise aruannet ning esitas selle täiendavaks kommenteerimiseks vastuste esitajatele, kodulehel ning elektroonilise kirjavahetuslisti Loodusaeg kaudu. Aruannet täiendati esitatud kommentaaride põhjal.

Deleted: ¶

II Selgitavad märkused

Vastavalt Eesti Vabariigi Põhiseadusele kohaldatakse juhul, kui Eesti seadused või muud aktid on vastuolus Riigikogu poolt ratifitseeritud välislepingutega, välislepingu sätteid. Sellele sättele tuginedes on Eesti kohtud Arhusi konventsiooni otse kohaldanud valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide kaebeõiguse tunnustamisel.

III Seadusandlikud ja muud meetmed, mis rakendavad konventsiooni üldsätteid Artikli 3 lõigetes 2, 3, 4, 7 ja 8.

(a) Konventsioonis sätestatud kohustus abistada ja juhendada üldsust keskkonnainfo taotlemisel, keskkonnaasjade otsustamises osalemisel ja neis asjus kohtu poole pöördumisel on Eesti siseriiklikus õiguses sätestatud avaliku teabe seaduses, märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduses ning haldusmenetluse seaduses.

Üldine avaliku võimu organi kui teabevaldaja kohustus abistada teabenõudjat on sätestatud avaliku teabe seaduse §-s 9. Detailsemalt on kohustused kirjeldatud sama seaduse §-s 15: selle kohaselt on teabevaldaja kohustatud selgitama teabenõudjale arusaadavalt teabele juurdepääsu korda, tingimusi ja viise, igakülgselt abistama teabenõudjat teabenõude esitamisel ning teabenõudjale vajaliku teabe, selle asukoha ja teabenõudjale sobivate võimalike juurdepääsuviiside väljaselgitamisel, vajadusel viivitamata juhatama teabenõudja vastavat infot omava ametniku või töötaja juurde või edastama viivitamata kirjaliku teabenõude nimetatud ametnikule või töötajale. Kui teabenõudest ei selgu, millisel viisil või millist teavet teabenõudja soovib, peab teabevaldaja teabenõude täpsustamiseks võtma teabenõudjaga viivitamata ühendust.

Enamikus riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustes on avalikkusega suhtlemise ja teavitamise alal töötajaid koolitatud.

Riigi ja kohalike omavalitsuste asutuste veebilehtedel sisaldub info töövaldkondade kohta koos spetsialistide kontaktandmetega, järjest rohkem avalikustatakse samas ka keskkonnaga seonduvat infot. Enamasti on kodulehel võimalus esitada teabenõudeid elektrooniliselt.

Deleted: (b)

Märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse kohaselt on avaliku võimu asutusel kohustus anda tasuta selgitusi tema poolt välja töötatud õigusaktide või nende eelnõude, asutuse tegevuse aluseks olevate õigusaktide ja asutuse pädevuse kohta. Ette on nähtud ka kohustus isikute vastuvõtmiseks.

¹ Vastajate nimekiri on toodud aruande lisas

Avaliku võimu organi selgitamiskohustus on sätestatud ka haldusmenetluse seaduse §-s 36, mille kohaselt on haldusorgan kohustatud selgitama menetlusosaliste õigusi ja kohustusi ning menetluse korda.

(b) Keskkonnaministri 17. veebruari 2006. a määrust nr 13 "Keskkonnakaitse valdkondade rahastamiseks esitatud projektitaotluste hindamise tingimused ja kord, taotluste hindamise kriteeriumid, otsuse tegemise kord, lepingu täitmise üle kontrolli teostamise kord ning aruandluse kord" uuendatakse perioodiliselt koostöös Keskkonnaministeeriumi keskkonnahariduse bürooga, määruses sõnastatakse SA Keskkonnainvesteeringute Keskus keskkonnaprogrammi keskkonnateadlikkuse programmi prioriteedid ja toetatavad tegevused. Üks prioriteetne tegevussuund on „Keskkonnateadlikkust suurendavate teavitussuundade ja -kampaaniate korraldamine määratletud sihtrühmadele“, mille eesmärk on motiveerida erinevaid keskkonnavaldkonnaorganisatsioone korraldama avalikkuse keskkonnaalast kompetentsi suurendavaid üritusi.

Deleted: 2004. aastal loodi Keskkonnaministeeriumis avalikkuse, koolide ja kõrgkoolide uurijate tarbeks Keskkonnateabekeskus, samuti käivitati keskkonnahariduse büroo. Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse edendamine ei ole otseselt üheski õigusaktis sätestatud, küll aga on läbi viidud mitmesuguseid projekte selles valdkonnas.

Seadusandlike meetmete kõrval on Keskkonnaministeerium ja tema allasutused rakendanud ka muid meetmeid, mis abistavad avalikkust keskkonnainfo kättesaamisel. Keskkonnaministeeriumi teabekogus võetakse arvele Keskkonnaministeeriumis ja allasutustes välja antud trükised ning teave nende olemasolust ja asukohast avalikustatakse veebipõhises integreeritud raamatukogusüsteemis URRAM (<http://www.lugeja.ee/Avalik/otsing.jsp>)

Field Code Changed

Keskkonnaministeeriumi avalike suhete osakond annab projektipõhiselt SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel välja teavitavat trükist „Looduse Hää!“ päevalehe Postimees vahelehe (2009 neli numbrit, 2010 kaks numbrit) ja venekeelset „Vestnik Priirodõ“ ajalehe Põhjarannik/Zevernoe Poberežje vahelehe. Samuti korraldab Keskkonnaministeeriumi avalike suhete osakond keskkonnateabe alast koolitust ajakirjanikele, mh eesmärgiga suunata ajakirjanikke kasutama erinevaid keskkonnateabe allikaid ja registreid, et muuta keskkonnateemalised kajastused meedias usaldusväärsemaks.

Euroopa Liidu struktuurifondide kohta avalikkusele informatsiooni jagamiseks on Keskkonnaministeeriumi välisfinantseerimise osakonnas loodud eraldi ametikoht.

Keskkonnaministeerium korraldab iga kahe aasta tagant (2008, 2010) Eesti elanikkonna keskkonnateadlikkuse uuringu. Uuringu aruanne on avalikustatud ministeeriumi veebilehel (<http://www.envir.ee/378516>). Uuringu aruannet tutvustatakse meediakanalite vahendusel avalikkusele ja seda saavad oma teavitustegevuse planeerimisel kasutada Keskkonnaministeeriumi allasutuste kõrval kõik soovijad. Uuring kajastab muuhulgas Eesti elanike meediatarbimist ja erinevaid keskkonnalase teabe saamise allikaid.

Field Code Changed

Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas tegutsev Keskkonnaamet on valitsusasutus, mis teostab täidesaatvat riigivõimu ja riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses. Ameti tegevusvaldkond on riigi keskkonna- ja looduskaitse ning -kasutamise ja kiirgusohutuse poliitika ja programmide ning tegevuskavade elluviimine. Keskkonnaameti keskkonnahariduse osakonna 18 töötajat asuvad kõikides maakondades. Keskkonnaameti põhimäärusest tulenevalt korraldab ja viib keskkonnahariduse osakond muude ülesannete seas läbi keskkonnahariduse valdkonda edendavaid ja säästva arengu põhimõtteid tutvustavaid tegevusi siht- ja huvirühmadele. Eesmärk on teavitada erinevaid sihtrühmi (maaomanikud, keskmised- ja väikeettevõtjad, kohalike omavalitsuste töötajad jne) keskkonnaalastest seadusandlustest ja selle

muudatustest; riiklikest looduskaitsealistest eesmärkidest, mis puudutavad erinevaid huvigruppe; keskkonnalubade väljaandmisega seonduvast jms.

Keskkonnaamet on oma tegevusaja jooksul kaasanud erinevatesse teavitussüritustesse ligi 40 000 inimest. Keskkonnaameti teavitustegevus on suunatud üldhariduskoolide õpilastele, õpetajatele, ettevõtjatele, maaomanikele, samuti kõigile kodanikele. Teavitussüritusteks on infopäevad, koolitused, keskkonnavalasid konkursid, teemakohased näitused, keskkonnahariduslikud õppeprogrammid. Keskkonnahariduslikke õppeprogramme on välja töötatud ligi 100 erineval teemal ja nende sisuga saab tutvuda keskkonnahariduse andmebaasis (www.keskkonnaharidus.ee). Õppeprogrammid aitavad kaasa laste ja noorte keskkonnateadlikkuse tõusule.

Field Code Changed

Samuti koostab Keskkonnaamet infomaterjale, mis on kõigile kättesaadavad Keskkonnaameti kodulehel (www.keskkonnaamet.ee). 2009.aastal anti välja 28 erinevat trükist, kogutiraažiga 81700 eksemplari. Inglise keeles ilmus trükiseid 4000 eksemplari, saksa ja vene keeles kumbagi 2000 eksemplari. Kõige suurema levikuga trükis on Keskkonnaharidusleht, mis jõuab otsepostitusena kõikide koolideni nii eesti- kui venekeelsena. Lehe eesmärgiks on tutvustada keskkonnaharidusega tegelevaid asutusi, vahendada koolide ja lasteaedade häid kogemusi ja arendada süsteemset koostööd keskkonnaharidusega tegelevate vahel. Enamik välja antud trükiseid on kättesaadavad Keskkonnaameti kodulehel (<http://www.keskkonnaamet.ee/index.php?id=11071>).

Keskkonnaamet on kokku kutsunud maakondlikud keskkonnahariduse ümarlauad, et parandada keskkonnahariduse valdkonnas tegutsevate asutuse omavahelist koostööd ja sihtgruppide teavitamist. Ümarlaudades on osalenud üle 400 inimese üle Eesti. Ümarlaudadega seonduv info on kättesaadav Keskkonnaameti kodulehel (<http://www.keskkonnaamet.ee/index.php?id=11636>).

2002. a asutati SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus, mille kogu tegevus on suunatud keskkonnaharidusele ja -teadlikkuse tõstmisele läbi trükiste, loengute, ekskursioonide jm ürituste. 2006.-2007. aastal töötati Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Keskkonnaministeeriumi koostöös välja keskkonnahariduse kontseptsioon, keskkonnahariduse suurema osatähtsuse vajadust rõhutab ka Vabariigi Valitsuse poolt 2007. aasta alguses heaks kiidetud „Üldharidussüsteemi arengukava aastateks 2007-2013“.

Põllumajandusministeeriumi haldusalas on keskkonnateadlikkuse ja -hariduse parandamiseks kõige laiaulatuslikum vahend Eesti maaelu arengukava 2004-2006 ja 2007-2013. eelkõige selle II telje meede “Keskkonna ja paikkonna säilitamine”. Toetuste saamiseks peavad põllumajandustootjad tegutsema keskkonnasõbralikult. Toetuse saamise üks nõuetest on kohustuslikel koolitustel osalemine. Maaelu arengukava 2007-2013 meetme 1.1 „Koolitus- ja teavitustegevused“ raames on alates 2008. a elluviidud 17 koolitus- ja teavitustegevust, mis puudutab maastiku säilitamist, parandamist või keskkonnakaitset.

(c) 2010. aastal ollakse VVOde loomise ja toimimise alase regulatsiooniga riigisisest rahul, problemaatiline on mõningal määral toetuskeemide ebahütlus. Avaliku võimu organid on hakanud järjest enam VVOsid lülitama mitmete regulaarselt koos käivate või ka konkreetse eesmärgiga loodud organite või komisjonide koosseisu, kuigi viimaste kaasaraäkimisvõimalused ja -õigused on sageli piiratud ja varieeruvad. Suuremad VVOd on saanud viimastel aastatel riigi eelarvest tegevustoetust, mis aitab katta osaliselt üldkulusid. Riigi ja VVOde vastastikune tunnustus ning partnerlus on viimastel aastatel oluliselt

Deleted: Aastatel 2000-2004 viidi Taani Keskkonnaagentuuri finantseerimisel läbi kaks Arhusi konventsiooni elluviimisega seonduvat projekti:¶

¶ Esimene projekt (2000-2002) keskendus konventsiooni nn kahele esimesele sambale, teine projekt (2002-2004) kolmandale sambale. Projekti peamiseks eesmärgiks oli välja töötada konventsiooni III samba elluviimise kontseptsioon ja tutvustada keskkonnaorganisatsioonidele keskkonnaotsuste tegemise põhimõtteid ning kohtukontrolli ulatust nende otsuste üle.¶

Deleted: Keskkonnaministeeriumi keskkonnateadlikkuse ja arengusüsteemide valdkonnas on keskkonnahariduse valdkonnas läbi viidud koolitusi, infoseminare, teabepäevi jmt kõikides keskkonna valdkondades ning erinevatele sihtgruppidele (sh koolieelikutele ja õpilastele). Igal aastal viiakse ellu Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskuse (SA KIK) keskkonnateadlikkuse projekte (keskkonnalehekülj maakondlikes ajalehtedes, koolitused eri sihtgruppidele jne), antakse välja trükiseid, mida jagatakse tasuta koolidele, raamatukogudele jt huvilistele. Koostöös MTÜdega on ellu viidud mitmeid ühisprojekte, nt loodusõhtuid, talgud, kaitsealuste objektide korrastamist jne, samuti on keskkonnasektoris tegutsevad valitsusvälised organisatsioonid ise korraldanud arvukalt keskkonna-alaseid koolitusi, info- jm üritusi. Põllumajandustootjatele, kes soovivad saada KIKist toetust keskkonna ja paikkonna säilitamiseks, on toetuse saamise eelduseks kohustuslike koolituste läbimine.

Deleted: ¶

Deleted: 2007

Deleted: nende jätkusuutlikkus, samuti

paranenud, mõningatel juhtudel on VVOde esindajaid kaasatud ka rahvusvaheliste ürituste delegatsioonidesse. Soov, huvi ja vajadus koostöö edasiseks arenguks on nii riigi kui VVOde poolt olemas, takistuseks on seni olnud nii inim-, aja- kui rahalise ressursi nappus. Viimastel aastatel on seoses digitaalsete süsteemide arendamisega (digiallkiri, elektroonilised registrid) oluliselt lihtsustunud mittetulundusühingute ja sihtasutuste toimimise õigusliku poole korraldamine.

SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK) põhitegevuseks on rahastada erinevaid keskkonnaprojekte ning nende hulgas ka keskkonnahariduse ja –teadlikkuse tõstmisega seonduvat. Keskkonnaprogrammi keskkonnateadlikkuse programm on KIKi kõige projekti- ning taotlejarohkem. Lisaks koolitatakse ja nõustatakse nii taotlemisest huvitatuid kui ka toetust saanud rahastamise mehhanismide ja rahastatavate tegevuste valdkonnas. Viimasel aastal on hoogustunud ka tugevam koostöö kolmanda sektoriga läbi erinevate ümarlaudade. VVOd moodustavad KIKi taotlejate hulgast olulise grupi. KIK toetab projektipõhist tegevust (kindla eesmärgi ja mõõdetavate tulemustega tegevus), mitte organisatsioonide üldkulude ja igapäevase administreerimiskulude katmist.

2007. aastal loodi kodanikuühiskonna toetuseks Kodanikuühiskonna Sihtkapital, mille eesmärgiks ei ole küll konkreetselt keskkonnavaldkonna organisatsioonide toetamine, vaid kodanikuühiskonna arengu toetamine tervikuna. Siiski on Kodanikuühiskonna Sihtkapitali rahastatud projektide hulgas olnud kakeskkonna valdkonna projekte.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas võivad VVOd (sh keskkonnaorganisatsioonid) mitmete toetusskeemide puhul projektide rahastamiseks kandideerida, k.a. oma organisatsiooni suutlikkuse arendamiseks. Samuti osutavad VVOd konkursi alusel mitmeid avalikke teenuseid, mis toetab ühtlasi ka teenust osutavate VVOde elujõulisust.

(d) Erinevad ministeeriumid on VVOsid kaasanud mitmetele ministrite välisvisiitidele ning rahvusvahelisesse foorumitesse. Näiteks osalesid VVOde esindajad Arhusi konventsiooni osapoolte teisel kohtumisel Kasahstanis, ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osapoolte kohtumistel Kanadas, Keenias, Balil ja Taanis. VVO-de esindajaid on kaasatud ka mitmetesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ja võrgustikesse nagu TRINET, BaltCoast, EUROBATS, Copa-Cocega, ECOSOC jne, mis nende sõnaõigust suurendavad.

Siiski leiavad VVOd, et kaasamine võiks olla süsteemsem ning ulatuslikum. VVOd on huvitatud rahvusvahelises töös osalemisest, kuid selle eelduseks on kaasnevate kulude katmine riigi poolt, kuna VVOdel vajalikud omavahendid enamasti puuduvad. Samuti leiavad VVOd, et üldsust oleks vaja rohkem kaasata riiklike seisukohtade kujundamisse juba varases etapis.

(e) Konventsiooni artiklis 3 lõikes 8 sätestatud oma õigusi kasutavate isikute karistamise, tagakiusamise ja ahistamise keeld sisaldub Eesti Vabariigi Põhiseaduse §-s 12, mille kohaselt kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Eesti karistusseadustik sätestab, et õigusriigile kohaselt ei tohi kedagi süüdi mõista ega karistada teo eest, mis selle toimepanemise ajal kehtinud seaduse kohaselt ei olnud süütegu, ning süütegude eest karistatakse vaid siis, kui tegu vastab süüteo koosseisule, on õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi. VVOdel 2010. aastal laekunud vastuste kohaselt ei ole oma õigusi kasutavate isikute karistamise, tagakiusamise ja ahistamise keeldu Eestis rikutud.

IV - V Artikli 3 rakendamise praktika, sh rakendamise takistused

Deleted: d

Deleted: kõigepealt

Deleted: Praktiliselt on VVOd andnud märku, et nii riigi- kui kohaliku omavalitsuse tasandil on konkreetsete juhtumite puhul püütud nende liikmeid kas mõjutada või tõrjuda.

Deleted: ¶

2007. aastast tegutseb Eestis SA Keskkonnaõiguse Keskus, valitsusväline mittetulunduslik organisatsioon, mille eesmärgiks on edendada keskkonnaõiguse arengut ja selle rakendamist. KÕK kodulehel (www.k6k.ee) selgitatakse lähemalt erinevate keskkonnaõiguse teemade sisu ja õiguslikku regulatsiooni ning on antud lingid vastavatele rahvusvahelistele, Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktidele ning asjakohastele muudele materjalidele (nt analüüsidele õigusaktide rakendamise kohta), samuti selgitatakse lähemalt Århusi konventsioonist tulenevate õiguste sisu ja nende kasutamise võimalusi.

Field Code Changed

SA Keskkonnaõiguse Keskus viis aastatel 2008-2010 ellu keskkonnavalaste juhtumite käsitlemise ja analüüsimise projekt, mille raames osutati valitsusväliste organisatsioonidele ja üksikisikutele tasuta õigusabi keskkonnavalasjades, seonduvalt erinevates loamenetlustes ja keskkonnavalasju hindamises osalemisega, aga ka kohtu poole pöördumisega. Samuti on SA Keskkonnaõiguse Keskus andnud loenguid ja juhiseid avalikkuse kaasamise teemal ning alates 2009.a algusest välja andnud igakuist keskkonnaõiguse uudiskirja, mille tellijateks on peale avalikkuse esindajate ka ametnikud, eksperdid, kohtunikud, advokaadid, ajakirjanikud jm.

VI Asjakohased veebiaadressid

Aastast 2000 on Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit korraldanud Eesti ühenduste elujõulisuse hindamist Ameerika Ühendriikide Rahvusvahelise Abi Agentuuri (USAID) koostatud indeksiga, mille aluseks on seitse mõõdet: seadusandlik keskkond, organisatsioonide tegutsemisvõime, majanduslik elujõulisus, eestkoste ja poliitika mõjutamine, teenuste osutamine, infrastruktuur ja avalik maine. Kuna samasugust mõõtmist tehakse kõikides Kesk- ja Ida-Euroopa riikides, siis võimaldavad tulemused tutvuda ka teiste riikide ühenduste olukorraga ning võrrelda neid Eesti omaga. Eesti on tugevalt arenenud, iseloomustavateks märksõnadeks on koostöö, hea seadusandlik keskkond, tugev infrastruktuur ning positiivne meediakajastus. Arendamist vajavad organisatsioonide tegutsemisvõime ja finantssuutlikkus.

Uuringu tulemustega on võimalik tutvuda Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu kodulehel (<http://www.ngo.ee/uuringud>, http://www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/dem_gov/ngoindex/2009/estonia.pdf).

Field Code Changed

VII Seadusandlikud ja muud meetmed, mis rakendavad konventsiooni **Artiklis 4 sätestatud keskkonnainfole juurdepääsu sätteid, sh Artiklis 2 sätestatud mõistete definitsioonid**

Deleted: II

Artiklis 2 sätestatud mõisted on Eesti õigusaktides osaliselt defineeritud. Mõiste 'avaliku võimu organ' on defineeritud haldusmenetluse seaduse § 8 lõikes 1: haldusorgan on seadusega, selle alusel antud määrusega või halduslepinguga avaliku halduse ülesandeid täitma volitatud asutus, kogu või isik.

Mõistet 'keskkonnainfo' ei ole defineeritud, aga avaliku teabe seaduse § 3 lg 1 sätestab mõiste 'avalik teave': avalik teave on mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud

õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Seega hõlmab 'avalik teave' ka mõistet 'keskkonnainfo'.

Mõisteid 'üldsus' ja 'asjast huvitatud üldsus' ei ole otseselt defineeritud, küll aga on need kasutuses mitmetes keskkonnavalastes õigusaktides üldmõistetena.

Keskkonnainfole juurdepääs on tagatud läbi avaliku teabe seaduse. Seaduse § 9 ja § 10 sätestavad teabevaldaja kohustused: teabevaldaja on kohustatud võimaldama juurdepääsu tema valduses olevale teabele. Teabenõudja oma huvi tõendama või teabenõuet põhjendama ei pea. Keeldumise alused on ammendavalt seaduses loetletud. Muuhulgas keeldutakse info väljastamisest, kui teave on tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks. Selline info hõlmab riigikatset, rahvusvahelisi suhteid, tööstuslahendusi, intellektuaalomandi õigusi, uurimis- ja kohtumenetlusi ning isikuandmeid.

Teabenõue täidetakse viivitusega, kuid mitte hiljem kui viie tööpäeva jooksul. Kui teabevaldajal on vaja teabenõuet täpsustada või kui teabe väljaselgitamine on aeganõudev, võib ta teabenõude täitmise tähtaega pikendada kuni 15 tööpäevani.

Nii avaliku teabe seadus kui märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seadus näevad ette, et riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud kohustatud neile adresseeritud teabenõuded, märgukirjad ja selgitustaotlused registreerima. Märgukirjale ja selgitustaotlusele tuleb vastata kirjalikult hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates märgukirja või selgitustaotluse saabumisest. Täiendava uurimise vajadusel võivad riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud tähtaega pikendada kahe kuuni.

Avaliku teabe seaduse § 25 kohaselt katab teabenõude täitmise kulud üldjuhul teabevaldaja. Paber kandjal koopiade valmistamise eest tasub teabenõudja kuni kolm krooni iga väljastatud lehekülje eest alates 21. leheküljest, kui seadusega ei ole teabe väljastamise eest riigilõivu ette nähtud.

VIII - IX Artikli 4 rakendamise praktika, sh rakendamise takistused

Keskkonnainfot valdavad Eestis põhiliselt Keskkonnaministeerium, [Keskkonnaamet](#) ja [Keskkonnateabe Keskus \(edaspidi KTK\)](#), teataval määral esitatakse keskkonda puudutavaid teabenõudeid ka teistele riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustele.

Reeglina saavad teabenõuded tähtaegselt vastuse, mõnikord on siiski esinenud probleeme tähtaegse vastamisega ja üksikud teabenõuded on jäänud vastuseta. Sageli on üheks teabe väljastamisest keeldumise [või vastamise viibimise](#) põhjuseks vajadus teavet konkreetsele küsimusele vastuse saamiseks töötlema hakata, aga ka teabenõude liiga üldine või ebaselge sõnastus. Palju teabenõudeid esitavad kooliõpilased ja üliõpilased.

[2010.](#) aastal aruandesse panustanud riigi ja kohaliku omavalitsuse asutused on kinnitanud teabenõuetele vastamise korra järgimist, mööndes samas, et teabenõuete väga suure hulga juures tuleb ette nii keeldumisi (kui tegemist pole korrekse teabenõudega) kui ka üksikuid tähtajaga hilinemisi või vastamatajätmisi. [Mõnel korral on teabenõudele vastamisel palutud](#)

Deleted: ministeeriumi maakonnas asuvad keskkonnateenistused

Deleted: Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus

Deleted: Teabenõuetele vastamise tähtajaga ei ole üldiselt probleeme esinenud, va Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuses. Seal on teabenõuete arv probleemiks, eriti looduskaitse osas. Notarid, kes on peamised teabenõudjad, esitavad päevas ca 30 teabenõuet (2004. aastal). 2005. aastal on koormus veelgi tõusnud, ca 45 teabenõuet päevas. Keskmiselt läheb ühe teabenõude vastamisele 45 minutit tööaega. See loob olukorra, kus plaanilised tööd hakkavad venima. Kokku vastab ITKs notaritele nõuetele ligikaudu 10 inimest. Samuti on teabenõudele vastamise tähtaja asemel rakendatud viimasel ajal keskkonnaregistri seadusest tulenevat registrist andmete taotlemise taotlusele vastamise tähtaega, mis on 30 päeva. Olukorra parandamiseks on algatatud Notarite koja, Maa- Ameti ja ITK vahel digitaalset päringuid võimaldava süsteemi loomine. Kokku sai ITK 2004. aastal 5690 teabenõuet, millest 5498 puudutasid looduskaitse valdkonda. 2007. aasta esimesel poolaastal on ITK menetlenud 4377 teabenõuet, millest 4269 oli notaritelt. Keskkonnaministeeriumis menetletakse aastas keskmiselt 100 – 150 teabenõuet, EMHIs 7 (... [1])

Deleted: ¶ Sageli saadetakse teabenõuded ka otse spetsialistide e-posti aadressidele, kes võivad antud perioodil puhkusel või haiged olla. Sellisel juhul läheb teabenõudele vastamise tähtaeg üle.

Deleted: Valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid leiavad, et kohalikud omavalitsused ja mõnedel juhtudel ka keskkonnateenistused ei täida alati teabenõudeid või vastavat inimest, kes infot peaks andma ei ole kohal olnud. 2005. a jaanuaris Säästva Eesti Instituudi poolt avaldatud uurimuses² toodi (... [2])

Deleted: ¶ 2005. a jaanuaris Säästva Eesti Instituudi poolt avaldatud uurimuses on analüüsitud ka ametiasutuste vastamist teabenõuetele. Selles valdkonnas on mõningaid puudujääke, kuna vaatamata avaliku teabe seadusele, mis kohustab ametiasutusi kõigile teabenõuetele kindla aja jooksul (... [3])

Deleted: VVOde sõnul on riigi ja kohaliku omavalitsuse asutused teabenõuete esitamist käsitlenud mõnikord ründena VVOde poolt. 2007

pikendust ja/või ei ole esitatud sisulist küsitud informatsiooni. Üldiselt on teabenõuete menetlemine aga saanud harjumuspäraseks osaks igapäevasest tööst ning hästi juurdunud. Positiivsena märgiti ka, et teabenõuetele vastamise keskmine aeg on lühenenud: sagedased on juhud, kus teabenõudele vastatakse juba paari päeva jooksul pärast teabenõude väljasaatmist. Vaid vähesel määral on ette tulnud juhtumeid, kus teabenõudele ei ole vastatud tähtjaks ehk 5 tööpäeva jooksul. Samuti on lihtsustanud teabenõuete esitamist ja neile vastuse saamist elektroonilise asjaajamise areng ametiasutustes. Üks VVO märkis, et vajadust teabenõudeid esitada polegi tekkinud, kuna vajalik info on selletagi kättesaadav olnud.

2010. aasta raporti koostamiseks laiali saadetud küsimustiku vastuste kohaselt on teada vaid kaks juhtumit, mil teabenõude täitmise eest on küsitud tasu, kuna tegemist oli väga suurte andmemahutudega. Tasu küsitakse ka selliste teabenõuete eest, millega soovitakse saada mõnda registri väljavõtet või muud informatsiooni, mille eest tasu maksmise kohustus tuleneb seadusest (nt katastripidaja poolt kinnitatud katastriüksuse plaani või katastriõieni väljastamise korral).

X Asjakohased veebiaadressid

XI Seadusandlikud ja muud meetmed, mis rakendavad konventsiooni keskkonnainfo kogumise ja levitamise Artiklit 5

Deleted: ¶

Deleted: III

Üldist teabe avalikustamist käsitleb siseriiklikus õiguses avaliku teabe seadus, mille §-de 28 ja 29 kohaselt kuulub avalikustamisele teabevaldaja veebilehel (kohustuslik), vajadusel ka ringhäälingus või trükiajakirjanduses, kohaliku omavalitsuse asutuses või rahvaraamatukogus, ametlikus väljaandes või muul õigusaktides ettenähtud viisil teabevaldaja ülesannetega seotud:

- andmed ohu kohta inimese elule, tervisele ja varale;
- andmed keskkonnaseisundi, keskkonnakahjustuste ja ohtlike keskkonnamõjude kohta;
- muu teabe ja dokumendid, mille avalikustamise kohustus on sätestatud välislepingus, seaduses või selle alusel vastuvõetud õigusaktis või mida teabevaldaja peab vajalikuks avalikustada.

Eesti Vabariigi õigusaktid, välislepingud, Riigikohtu põhistatud lahendid, teadaanded ja muud dokumendid avaldatakse vastavalt Riigi Teataja seadusele ametlikus väljaandes Riigi Teataja. Avaldatavate ja jõustumist vajavate aktide, otsuste jms jõustumise aeg on enamikul juhtudel seotud Riigi Teatajas avaldamisega (Põhiseaduse §-st 108 tulenevalt) jõustub seadus 10. päeval, haldusmenetluse seaduse § 93 lõikest 2 tulenevalt jõustub Vabariigi Valitsuse või ministri määrus 3. päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist).

Deleted: Riigi Teataja seaduse §-s 5 on sätestatud ka

Deleted: a

Deleted: ,

Deleted: mis

Deleted: on

Deleted: nt

Avaliku teabe seaduse § 12 lõike 4¹ kohaselt peavad kõik riigiasutused alates 1. jaanuarist 2009 tagama dokumendiregistri kaudu juurdepääsu kõigile dokumendiregistris registreeritud ja asutuse dokumendihaldussüsteemis sisalduvatele elektroonilistele dokumentidele, millele ei ole juurdepääsupiirangut kehtestatud. See tähendab, et dokumendiregistri kaudu peab olema võimalik dokumentidega tutvuda. Samuti peab dokumendiregistril olema otsingumootor, mille kaudu on võimalik dokumente erinevate rekvisiitide kaudu otsida. Vajaliku dokumendi leidmise lihtsustamiseks peab dokumendiregistri pidaja looma dokumentide leidmise hõlbustamiseks sisujuhi ja kasutusjuhendi ning tagama dokumendi

leidmise infotehnoloogilise otsingusüsteemi abil ületekstiotsinguga metaandmetest ehk registri avalikust vaatest. Teabevaldajad on kohustatud registreerima dokumendiregistris oma ülesannete täitmisel kõik loodud ja saadud dokumendid. Dokumentide loomise, saamise või saatmise viis ega teabekandja ei saa olla dokumendi registreerimata jätmise põhjuseks. Dokumendiregistris registreeritakse asutusele saabunud dokumendid ja asutusest väljasaadetud dokumendid hiljemalt saabumise või väljasaatmise päevale järgneval tööpäeval, asutuses koostatud ja allkirjastatud õigusaktid hiljemalt nende allakirjutamise või sellele järgneval tööpäeval ning sõlmitud lepingud nende allakirjutamisele järgneval tööpäeval.

Nõuded dokumendiregistrile sätestab avaliku teabe seaduse § 12, mille kohaselt on kohustuslik:

- 1) dokumendiregistri olemasolu;
- 2) dokumendiregistri kättesaamatus interneti otsingumootoritele (nt Neti, Google, Yahoo);
- 3) kasutusjuhendi olemasolu;
- 4) dokumendiregistri avalikku vaadet katva üldtekstotsingu olemasolu;
- 5) kirjavahetuse dokumentide kuvamine säilitustähtajaga sama aja vältel;
- 6) käskkirjade kandmine dokumendiregistrisse;
- 7) juurdepääsupiiranguga dokumentide pealkirjade korrektne sõnastus, mis ei võimaldaks dokumendi sisu aimata;
- 8) sarjapiirangu korral AK-märke (asutusesiseseks kasutamiseks) juures või dokumendiregistri kasutusjuhendis selgituse olemasolu, et märke ei sega teabenõude esitamist.

Keskkonnandmete kogumist, töötlemist, hoidmist ja avalikustamist käsitlevad praktiliselt kõik siseriiklikud keskkonnaalased seadused (keskkonnaregistri seadus, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanõuditeerimise seadus, keskkonnaseire seadus, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus, planeerimisseadus, veeseadus, metsaseadus, maapõueseadus, geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seadus, jäätmeseadus, kemikaaliseadus, kiirgusseadus, looduskaitse seadus). Nende alusel on keskkonnainformatsioon jaotunud enam kui neljakümne erineva nimetusega andmekogu vahel.

Keskkonnainfo koondamiseks, omavahel seostamiseks ning avalikkuse juurdepääsu lihtsustamiseks on asutatud keskkonnaregister (<http://register.keskkonnainfo.ee/>), registri volitatud töötleja on Keskkonnateabe Keskus, maardlate nimistu osas aga Maa-amet. Lisaks on igapäevaseks esitada kirjalik taotlus, saamaks keskkonnaregistrist avalikke andmeid selle eest tasu maksmata (keskkonnaregistri seaduse § 43 lg 1, 2). Erandina on avalikkuse juurdepääs keskkonnaandmetele suletud, kui avalikustamisega võib kaasneda oht ühiskonna turvalisusele, keskkonnakahjustus või kaitsealuste liikide isendite lubamatu häirimine nende elupaikades, need on tootmisjärgus ega võimalda olukorda tõeselt hinnata või need sisaldavad või käsitlevad äri- või tööstussaladust või intellektuaalse omandi saladust.

Looduskaitse alast infot (kaitstavad loodusobjektid, kaitstavad liigid ja võõrliigid, jahipiirkonnad, vääriselupaigad, jahitrofeed, rahvusvahelised alad, toetuskõlbulikud alad jne) koondab, kontrollib ja sisestab KTK Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS, Internetis kättesaadav aadressil <http://loodus.keskkonnainfo.ee/>). EELIS sisaldab infot ka nende loodusväärtuste kohta, mis keskkonnaregistri koosseisu ei kuulu, nt Eesti ürglooduse raamatu andmed, pärandkultuurobjektid. Andmed jõuavad EELIS-e kaudu keskkonnaregistri avalikku teenusesse, Maa-ameti teenusesse, Riigimetsa Majandamise Keskusesse jt klientidele.

Deleted: Keskkonnainfo koondamiseks, omavahel seostamiseks ning avalikkuse juurdepääsu lihtsustamiseks otsustati Eestis asutada keskkonnaregister. Keskkonnaregistri seadus jõustus 2003.a 1. jaanuaril. Keskkonnaregistri volitatud töötlejaks on Keskkonnaministeeriumi haldusalas asuv Info- ja Tehnokeskus. Keskkonnaregistrisse liigitatakse erinevad andmebaasid seaduse kohaselt järk-järgult. Täielikult toimima pidi register hakkama aastal 2007, paraku on selle täies mahus käivitamine hilinenud. Register on kättesaadav Info- ja Tehnokeskuse kodulehel Internetis (www.keskkonnainfo.ee).

Deleted: püsi

Keskkonnaamet väljastab geoloogilise uuringu lube, üldgeoloogilise uurimistöö lube, jäätmelube, keskkonnakomplekslube, välisõhu saastelube, vee erikasutuslube, maavara kaevandamise lube jt. Load sisestatakse Keskkonnalubade Infosüsteem (<http://klis.envir.ee/klis/>), mille vahendusel on need kättesaadavad ka avalikkusele. Tegemist on internetipõhine dokumendihalduse süsteemiga, mille eesmärgiks on tagada keskkonnalubade ühtne menetlemine, võimaldades tutvuda ja analüüsida kehtivate keskkonnalubade alusel toimuvat keskkonnakasutust. Lubade väljastamine ja muutmine kajastub süsteemis üldjuhul reaalselt.

Field Code Changed

Vastavalt KTK põhimäärusele on üks keskuse põhiülesandeid keskkonnaalase teabevõrgustiku haldamine ja arendamine ning keskkonnaalase teabe kogumine, analüüsimine, töötlemine, avalikustamine ja hoidmine. KTK poolt kogutavate andmete põhjal koostatud keskkonnaalane teave tehakse üldsusele kättesaadavaks peamiselt KTK veebilehel (www.keskkonnainfo.ee), läbi keskkonnaregistri ja metsaregistri avaliku teenuse. Andmete kogumine ja töötlemine KTK-s tervikuna toimub tihedas koostöös Keskkonnaameti, Keskkonnaministeeriumi, Statistikaameti jt partneritega, sh VVO-dega. Info edastamise korraldus ja ajalised intervallid on sätestatud põhiliselt seadustega, rahvusvaheliste kohustustega või asutustevaheliste kokkulepetega. KTK veebilehe ja selle alamlehtede kaudu on kättesaadav nii üldistatud teave Eesti keskkonnaseisundi (põhineb keskkonnaindikaatoritel) ja elurikkuse kohta kui konkreetset andmed keskkonnaregistri ja metsaregistri avaliku teenuse kaudu.

Field Code Changed

KTK koostab ja avaldab regulaarseid väljaandeid nii elektrooniliselt kui paberil. Näiteks „Keskkonnaülevaade“, keskkonnaindikaatoritel põhinev kokkuvõte, iga-aastane seireväljaanne „Keskkonnaseire“, aastaraamat „Mets“, aastaraamat „Eesti metsad“ riigi metsaressursi kohta ja valdkondlikud ülevaated. Lisaks regulaarsetele väljaannetele on KTK avaldanud veel erinevas formaadis keskkonnaalast teavet, näiteks DVD „Eesti metsandus 2009“ ja „Eesti looduse kaitse aastal 2007“. Viimaseid on plaanis ka regulaarselt välja andma hakata.

Lisaks kogutavate andmete analüüsimisele ja tulemuste avaldamisele trükiste, veebilehe jm kanalite kaudu, koostab ja edastab KTK väga paljusid keskkonna valdkonda puudutavaid aruandeid Euroopa Keskkonnaagentuurile, Euroopa Komisjonile, OECD-le, rahvusvaheliste konventsioonide sekretariaatidele jt organisatsioonidele. Eesti avalikkusel on juurdepääs aruannetele reeglina läbi KTK veebilehe.

Deleted: ¶

Iga nelja aasta järel avalikustatakse keskkonnaseire programmide koondaruanne.

2003.a kirjutas Eesti koos teiste riikidega Kiievis alla Århusi konventsiooni saasteainete heitkoguste ja ülekanderegistrite (*Pollutant Release and Transfer Registers, PRTR*) protokollile. Protokolliga ühines Eesti 2007. aasta augustis.

Eraldi inimese tervist või keskkonda ohustavatest asjaoludest viivitamatu teavitamise kohustus on ette nähtud keskkonnaregistri seaduses, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditimise seaduses, keskkonnaseire seaduses, välisõhu kaitse seaduses ning geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduses.

Keskkonnaseisundi ja seda mõjutavate tegurite järjepidevat jälgimist reguleerib keskkonnaseire seadus. Vastavalt keskkonnaseire seaduse § 8 lg 1 toimub juurdepääs keskkonnaseire andmetele ning nende väljastamine ja avalikustamine keskkonnaregistri seaduses sätestatud korras. Keskkonnaregistri seaduse § 42 alusel avalikustatakse riikliku ja kohaliku omavalitsuse seireprogrammi alusel ning loodusvara kasutusõiguse või saasteloaga

määratud mahus teostatud keskkonnaseire andmed [riikliku keskkonnaseire programmi veebilehel \(http://eelis.ic.envir.ee:88/seireveeb/\)](http://eelis.ic.envir.ee:88/seireveeb/) ning keskkonnaministri määratud mahus üldistatud perioodiliste väljaannetena.

Deleted: Keskkonnaministeeriumi veebilehel (

Field Code Changed

Deleted: www.envir.ee)

Deleted: Erandina on sama paragrahvi 2. lõike kohaselt ainult ametiülesandeid täitval isikul juurdepääs keskkonnaseire andmetele, kui nende avaldamine võib ohustada tervist ning kaitsealuseid liike, kui need andmed on valmimisjärgus või kui need sisaldavad või käsitlevad äri-, tööstus- või intellektuaalse omandi saladusi.

Kaubaturul pakutavate kaupade ja teenuste kohta info kättesaadavaks tegemist reguleerib Eestis esmajoonel 1993. aastal vastu võetud ja 1994. aastal kehtima hakanud tarbijakaitse seadus. Toodete ohutust ja sellega seonduvat tarbija informeerimist reguleerib toote ohutuse seadus. Tarbijakaitse seaduse § 3 kohaselt on pakutavate kaupade ja teenuste kohta vajaliku ja tõese teabe saamine valiku tegemiseks tarbija üheks põhiõiguseks (p. 2). Tarbijal on õigus saada pakutava kauba või teenuse kohta ohutuse, tervise, vara ja majandushuvide kaitse seisukohalt vajalikku teavet.

Deleted: Riigikogus on vastu võetud uus k

Deleted: ,

Deleted: mis

Deleted: sätestab

[Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus sätestab](#) vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele 761/2001 organisatsioonide vabatahtliku osaluse võimaldamise kohta ühenduse keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemis konkreetsete asutuste õigused ja kohustused Eesti Vabariigis. Vastavalt nimetatud seaduse §-le 50 peab Keskkonnaministeerium koostama ühenduse keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi edendamiseks, vajaliku teavituskampaania ja koolituse korraldamiseks keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi edendamise strateegia ja tegevuskava. Strateegia kiidab heaks Vabariigi Valitsus. Samas seaduses on sätestatud ka Euroopa Ühenduse vabatahtlikku ökomärgise süsteemi rakendamist täpsustavad siseriiklikud sätted. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 1980/2000 ühenduse muudetud ökomärgise süsteemi kohta, mis on otsekohaldav ka Eestis, sätestab artiklis 10 liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni kohustuse propageerida ökomärgise kasutamist, viies selleks läbi tarbijate, tootjate, müüjate, edasimüüjate ja üldsuse informeerimise kampaaniaid.

Keskkonnaministeerium on alates 1990ndate aastate lõpust sõlminud mitu vaba tahte lepingut ettevõtetega, kelle tegevusega kaasneb oluline mõju keskkonnale (avalikkusele kättesaadavad Keskkonnaministeeriumi veebilehel), mille eesmärgiks on kahepoolne koostöö keskkonnaseisundi parandamiseks. Koostöö seisneb ministeeriumi-poolses informeerimises tulevatest muudatustest keskkonna-alastes õigusaktides ja ettevõtete esindajate kaasamises õigusaktide väljatöötamisse, ning ettevõtete-poolses täiendavate kohustuste võtmises, mis otseselt ei ole kohustuslikud kehtiva õiguse raames, küll aga parandavad märgatavalt keskkonna seisukorda, nt ISO 14001-le vastava keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine, üldsuse teavitamine oma keskkonda mõjutavatest tegevustest, täiendavate teadusuuringute tegemine jne. Sellised lepingud on sõlmitud [Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liidu](#), [Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsiooni](#), [Peipsi Kalurite Ühingu](#), [Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liidu](#), [Eesti Keemiatööstuste Liidu](#), [OÜ-ga Eesti Pandipakend ning AS-iga Nordic Kunda Tsement](#).

Deleted: ga,

Deleted: ja AS-iga Narva Elektri jaamad.

XII – XIII Artikkel 5 rakendamise praktika ja probleemid

Osade maakondade kohta ilmuvad vastavad trükised, milles kajastub nii sisuline kui statistiline info maakonna kohta. On tehtud mitmeid voldikuid erinevatel keskkonnateemadel.

Deleted: Kodulehel on olemas ja pidevalt kaasajastatud keskkonnalaadne statistiline info keskkonnateenistuste kohta. Kajastatud on sisuliselt kõik keskkonnateemad. Olemas on ka kõik vajalikud loataotluste vormid ning informatsioon taotlemise protseduuride kohta. Mõnede keskkonnateenistuste kodulehtedel on ka keskkonnamõju hindamise programmid ja aruanded. Mitmed keskkonnateenistused avaldavad artikleid maakondlikus ajalehes.

Meetmed keskkonnahariduse ja üldsuse keskkonnateadlikkuse edendamiseks:

- korraldatakse teabepäevi ja seminare kohalike omavalitsuste juhtidele ja keskkonnaspetsialistidele, haridustöötajatele, jt;
- osaletakse keskkonnateadlikkuse edendamisele suunatud kampaaniate korraldamisel maakonnas – metsanädal, looduskaitsekuu, vanapaberi kogumiskampaania jne;

- korraldatakse keskkonnavalaseid üritusi erinevatele sihtgruppidele: õpilased, ettevõtjad, avalikkus (keskkonnalaagrid, viktoriinid, keskkonnavalased teemapäevad).

Keskkonnateadlikkuse programmi raames seatakse igaks aastaks prioriteetidid.

Artikkel 5 rakendamise probleemidena on valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid välja toonud järgmised asjaolud:

- Planeerimise ja keskkonnamõju hindamise menetluse käigu ebakorrapärane avalikustamine;
- Vajadus aktiivsema info edastamise järele [Keskkonnaameti](#) ja kohaliku omavalitsuse poolt.

2005.a jaanuaris Säästva Eesti Instituudi poolt avaldatud uurimuses keskkonnainfo kättesaadavusest ja otsustamises osalemise võimalustest Eestis on üldsusele edastatav teave ajakohane, regulaarne ja kvaliteetne. Negatiivsete aspektidena on märgitud, et keskkonnainfo konfidentsiaalsuse nõuded on täpselt määratlemata, et informatsiooni saajate ring on kitsas ja et otsitav teave ei ole tihti peale Internetist kättesaadav. Uurimuses on analüüsitud kaasuste näitel jõutud järeldusele, et massiteabevahendites on hädaolukordi kajastatud hästi, kuid parandamist vajab ametiasutuste poolne initsiatiiv info väljastamiseks: kuigi seadusega on ette nähtud kohustus hädaolukordade ja keskkonnanõuetuste ajal infot ette valmistada, on teavitamise kord ja protseduur täpsemalt määratlemata. Keskkonnaseire olukorda hinnatakse uurimuses heaks: eriti õhuseire on regulaarne ja põhjalik ning andmed on üldsusele kättesaadavad, kvaliteetsed ja ajakohased. Andmete kättesaadavuse osas on tase siiski ametkonniti ebahütlane, kuna ühtseid protseduure välja töötatud ei ole. Uurimuses antud hinnang riiklike keskkonnaseisundi aruannete kättesaadavusele on hea, Statistikaameti igaaastane väljaanne Keskkond (ilmub alates 1999.aastast) on põhjalik ja kvaliteetne ning kergesti leitav Internetist. Uurimuse kohaselt võiks aga lisaks välja anda rohkem kindlatele sihtgruppidele mõeldud keskkonnastatistika infomaterjale.

Kohalikud omavalitsused peavad registreid ja andmebaase oma territooriumi kohta. Ka VVOd ja tulundusasutused koguvad ja levitavad oma tegevusega seotud keskkonna-alast infot. Riigiasutused koguvad ja levitavad keskkonnainfot vastavalt õigusaktides sätestatud nõuetele ning säilitavad ja arendavad vastavaid andmebaase. Järjest enam kogutavast infost on kättesaadav läbi Interneti, spetsiifilistele sihtgruppidele koostatakse infokogumikke trükitud kujul. SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus on seadnud eesmärgi koguda erinevate asutuste ja organisatsioonide poolt koostatavaid keskkonna-alaseid materjale, luues vastava infopanga.

Keskkonnaseire osas viis Riigikontroll 2007.aastal läbi auditeerimise, milles juhtiti tähelepanu keskkonnaseire käigus kogutavate andmete iseloomu ja mahu täiendava analüüsi ning keskkonnaseire ja selle tulemuste avalikustamise tõhustamise vajadusele, samuti keskkonnaseire andmete keskkonnaregistrisse kandmise puudustele. [Puudujääkide kõrvaldamiseks arendatakse hetkel ELi struktuurifondide abil riikliku keskkonnaseire andmete infosüsteemi, et tagada avalikkusele parem ligipääs seireandmetele ja -tulemustele. Samuti on Riigikontrolli märkustega arvestatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu koostamisel.](#)

Problemaatiline on keskkonnainfo kättesaadavuse osas siiski isiku võimalus saada terviklikku infot oma kodukoha keskkonnakvaliteedi ja seda mõjutavate protsesside ja tegevuste kohta. Selles osas on [välja töötatud](#) EL vastava regulatsiooni (INSPIRE) raames

Deleted: ¶
Lisaks rahastatakse ka Eesti elanike keskkonnavalaseks teavitamiseks ja informeerimiseks keskkonnateemalisi tele- ning raadiosaateid. ¶
¶
Oluliseks infokanaliks ja üldsuse teavitamiseks on iga maakonna ajalehe juures ilmuv keskkonnaleht või lehekülj ning looduskaitsekuu ja metsanädala ürituste korraldamine. ¶
¶
Uudse koostöövormina (kolmanda sektori kaasamiseks) asusid 2004. aastal tööle keskkonnateadlikkuse programmi maakondlikud koostööpartnerid. ¶
¶

Deleted: Õigusaktide eelnõude, kaitsealade haldusreformi jm sarnase keskkonnainfo ebakorrapärane avalikustamine;

Deleted: Keskkonnaregister ei kajasta kõiki neid andmeid, mis peaksid olema seaduse järgi juba toimiva registrina olemas ja avalikkusele kättesaadavad;

Deleted: keskkonnateenistuste

Deleted: Eestis alustatud

ruumiandmete terviklik lahendus, mis peaks läbi erinevate andmebaaside riskasutuse tagama isikutele võimaluse saada konkreetsete paikkondade kohta tervikliku informatsiooni kättesaadavuse. [Maa-ameti geoportali kaudu \(http://geoportaal.maaamet.ee/\)](http://geoportaal.maaamet.ee/) on avalikkusel võimalik saada infot olemasolevate ruumiandmete ja -teenuste kohta. Kaardirakendustest on võimalik vaadelda ja teha päringuid erinevatest teemakihtidest (nt. katastriüksused, maanteed, mullakaart, geoloogia, maardlad, kultuurimälestised jne), mis aitavad muuhulgas parandada ka avalikkuse teadlikkust keskkonnaseisundist ja huvipakkuvate loodusobjektide paiknemisest. Geoportalis on avalikustatud kõigi Maa-ameti poolt kogutavate andmete ja pakutavate teenuste metaandmed, lisaks ka nt maavaravarude koondbilanss ja INSPIRE direktiivi aruanne.

Deleted: u

Deleted: e väljatöötamist

Field Code Changed

Keskkonnainspeksioon on koostanud iga-aastasel keskkonnajärelevalve korraldust, läbiviimist ja tulemusi kajastavad aastaraamatud trükisena; need on elektroonselt kättesaadavad ka inspeksiooni kodulehel (www.kki.ee). Aastaraamatud sisaldavad teavet ka keskkonnaseisundi ja selle muutuste kohta (peamiselt üldhinnangutena). Trükiversiooni jagatakse tasuta nii teistele asutustele kui ka VVO-dele. Samuti on KKI kodulehel üleval keskkonnajärelevalve käigus KKI poolt tellitud analüüside tulemused.

OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus kütusekvaliteedi büroo koostab ja esitab Keskkonnaministeeriumile iga-aastased aruanded kütuste kvaliteedi kohta edastamiseks Euroopa Komisjonile. Aruanded ja kütusekvaliteedi seire tulemused on avalikkusele internetis kättesaadavad Keskkonnateabeskuses paikneva „Kütuseseire andmebaasi“ kaudu (<https://kytus.keskkonnainfo.ee/>), kuhu sisestatakse andmeid OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus, Maksu- ja Tolliameti jt institutsioonide poolt.

Eesti õhukvaliteedi juhtimissüsteemi kaudu (www.klab.ee/ohuseire) kogutakse pidevseirejaamadest andmeid ja mõõtetulemusi ning tehakse need ligipääsetavaks avalikkusele

Field Code Changed

XIV Asjakohased veebiaadressid

XV Seadusandlikud ja muud meetmed, mis rakendavad konventsiooni **Artiklis 6 sätestatud üldsuse eritegevuste-alasesse otsustusprotsessi kaasamise alaseid sätteid**

Deleted: IV

Konventsiooni artiklis 6 sätestatud eritegevused on Eesti siseriiklikus õiguses reguleeritud läbi tegevuslubade väljaandmise ja keskkonnamõju hindamise. Tegevusloa väljaandmise käigus viiakse kavandatava tegevuse eeldatava keskkonnamõju ohtlikkusest lähtudes läbi keskkonnamõju hindamine kas kohustuslikus korras või tegevusloa väljaandja sellekohase otsuse alusel. Kehtiv keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus on vastu võetud 2005. aastal

Tegevuslubadeks, mille väljaandmisel keskkonnamõju hinnatakse, on muuhulgas:

- ehitisluba või ehitise kasutusluba (väljaandmise menetlus toimub ehitusseaduse alusel);
- keskkonnakompleksluba (saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli seaduse alusel), vee erikasutusluba (veeseaduse alusel), välisõhu saasteluba (välisõhu kaitse seaduse alusel), jäätmeluba ja ohtlike jäätmete

käitluslitsents (jäätmeseaduse alusel), või kiirgustegevusluba (kiirgusseaduse alusel);

- maavara kaevandamise luba, geoloogilise uuringu luba või üldgeoloogilise uurimistöo luba (maapõueseaduse alusel);
- eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga kavandatavat tegevust ellu viia lubav käesolevas paragrahvis nimetatata muu dokument.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 kohaselt on keskkonnamõju hindamine kohustuslik, kui:

- taotletakse tegevusluba või olemasoleva loa muutmist ning loa taotlemist või selle muutmist eeldav kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju;
- kavandatakse tegevust, mis võib üksi või koostoimes teiste tegevustega eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala.

Oluline on keskkonnamõju siis, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada pöördumatuid muutusi looduskeskkonnas, seada ohtu kultuuripärandi, inimese tervise, heaolu või vara. Seadus loetleb tegevused, millal keskkonnamõju hindamine on kohustuslik. Enamiku tegevuste puhul annab seadus lävendi, mille ületamisel hindamine muutub kohustuslikuks.

[2008.a. augustis jõustus keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 16 muudatus, mille kohaselt tuleb KMH programmi avaliku väljapanekust teatada lisaks Ametlikele Teadaannetele ja ajalehele ka kavandatava tegevuse asukoha vähemalt ühes üldkasutatavas hoones või kohas \(näiteks raamatukogu, kauplus, kool, bussipeatus\).](#)

Tegevuslubade väljastamisel kohaldatakse haldusmenetluse seaduse avatud menetluse sätteid. Avatud menetlus haldusmenetluse seaduse mõttes tähendab, et avalikkuse osalemine on ette nähtud ja kohustuslik.

Geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise otsustamises üldsuse kaasamist reguleerib Eesti siseriiklikus õiguses geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seadus (vastu võetud 2004. a aprillis). Seadus sätestab, et geneetiliselt muundatud organismi tohib keskkonda viia vaid keskkonnaministri kirjaliku loa alusel. Selleks esitatakse vastav taotlus Keskkonnaministeriumile ning seaduse § 10 kohaselt teatab Keskkonnaministerium loa andmise menetluse alustamisest ja ka hilisemast loa andmisest ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded seitsme päeva jooksul taotluse saamisest või loa andmisest. Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise ja turustamise lubade andmisele kohaldatakse avatud menetluse sätteid.

XVI – XVII Artikli 6 rakendamise praktika, sh rakendamise takistused

Keskkonnamõju hindamisel ja lubade väljastamisel on täidetud avalikustamise nõuded, mis tulenevad seadusest. [Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus kohustab mõju hindamise algatamisest, programmi ja aruande avalikustamisest teavitama laialt – ametliku väljande Ametlikud Teadaanded ja ajalehtede kaudu, samuti tuleb kirjalikult teavitada asjassepuutuvaid asutusi ja isikuid jne. Tuginedes haldusmenetluse seadusele kestab avalik väljapanek vähemalt 14 päeva, mille jooksul on isikutel võimalik esitada ettepanekuid ja vastuväiteid. Mõju hindamise programmi ja aruande avalik väljapanek kestab vähemalt 14 päeva \(keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande korral vähemalt 21 päeva\). Üldiselt on need tähtsajad mõistlikud, samas keskkonnamõju hindamisel](#)

Deleted: Keskkonnamõju hindamise käigus on probleemiks, kuidas leida naabrite kontaktandmeid.

ei arvestata tihti dokumentatsiooni mahukust ja kavandatava tegevuse keerukust – olenemata aruande mahukusest kiputakse piirduma vaid seadusega lubatud minimaalse tähtjaga. Mõju hindamise läbiviimisel on kõigil isikutel võimalik tutvuda materjalidega, esitada ettepanekuid ja vastuväiteid programmi ja aruande kohta, mille alusel programmi ja aruannet võimalusel täiendatakse. Ettepanekute esitajatele antakse reeglina tagasisidet, kas ettepanekutega arvestati või mitte. Planeeringute menetlemisel toimub kaasamine juba planeeringu algatamise etapis ning hiljem planeeringu avalikustamise etapis.

Avalikkuse ettepanekud ja vastuväited põhinevad tihti emotsioonil, et tegevust ei tuleks tema „tagaäda“. Selline suhtumine võib olla põhjustatud ka vähesest teadlikkusest. Riik peaks VVO-de arvates asjasse puutuvat üldsust koolitama otsustamisprotsessis osalemiseks. Vastuväited ja ettepanekud, mis on vormistatud valitsusväliste organisatsioonide poolt, on paremini sõnastatud ja argumenteeritud.

2010. aastal leitakse üldiselt, et avalikkuse ja asjast huvitatud üldsuse kaasamine on üldjuhul otstarbekohane ja piisav – kellel soovi on, sellel on ka võimalus otsustusprotsessis osaleda. Sageli on otsustusprotsesside algstaadiumeis huvi osalemiseks väiksem. Enamus infost on kättesaadav elektroonselt, menetlustest teavitatakse nii massiteabevahendite kui kohalike teadaannete ja kirja teel. Tähtaegadest peetakse üldjuhul kinni, osalejate ring ei ole piiratud ning kaasamise tulemusi (esitatud märkusi, arvamusi) arvestatakse ning nende esitajatele vastatakse. Probleemidena on selles valdkonnas siiski märgitud järgmist:

- loamenetluste algatamise info ei jõua alati puudutatud isikuteni – nagu ka Riigikohus on ühes oma lahendis öelnud, peab haldusorgan tagama tõhusa teavitamise, isegi kui selleks on vaja võtta seaduses ettenähtust intensiivsemaid meetmeid;
- kuigi seadusjärgsed tähtjad menetlusprotsessis osalemiseks on üldjuhul piisavad, ei pruugi see keerulisemate juhtumite puhul siiski nii olla;
- mõnikord on kaasamine pigem formaalne ning ei lähtu kaasamise sisulistest eesmärkidest;
- keskkonnamõju algatamisest või algatamata jätmisest teavitatakse liiga hilja, menetluse lõppstaadiumis, mis pole aga piisav;
- ettepanekute esitajatele ei vastata alati, kas ja kuidas on tema ettepanekut arvestatud;
- VVO-de väitel on esinenud juhtumeid, kus avalikkust ei kaasata otsustamisse piisavalt varases etapis ega nende arvates piisavalt tõhusal viisil;
- teadete sisu ei ole praktikas alati osalemisele ärgitav, vaid pigem tehniline ja formaalne, mistõttu ka ajaleheteate puhul võib teema olulisus puudutatud isikute poolt teadvustamata jääda;
- Avalikkuse kaasamiseks võiks tulevikus senisest enam kasutada elektroonilisi vahendeid (lisaks juba olemasolevatele vahenditele), tõhusamaks teavitamiseks sobiks näiteks teadete edastamise elektrooniline automaatne süsteem, kus huvilised saaksid registreeruda ja teada anda, millist laadi tegevuste ja/või tegevuste asukohtade kohta nad soovivad teateid saada.

Deleted: ¶

Deleted: Avalikustamisel pole üldjuhul väga aktiivset huvi loa taotluste kohta. Üksikutele juhtudel on vastukaja väga aktiivne (nt Kagu-Eesti prügilas detailplaneering, Möllatsi turbamaardla kaevandamis luba, AS Erapiit välisõhu saasteluba). Loa taotlused ja keskkonnamõju hindamiseks olevad materjalid on keskkonnateenistuses kättesaadavad.

Deleted: Keskkonnamõju hindamise korral informeeritakse asjaosalisi kirjalikult, samuti teavitatakse keskkonnamõju hindamise algatamisest, millest teavitab selle algataja ise näiteks ajalehe vahendusel. Kuid kuna teavitamine toimub paljuski siiski elektroonselt, siis lai avalikkus sellest piisavalt informatsiooni ei oma. Teavitatakse peamiselt asjaosalisi. Sama probleem on keskkonnalubadega. Avalikustamine toimub vaid elektroonsel kujul Ametlikes Teadaannetes, mida inimesed tavaliselt ei loe ning laiem üldsus omab selle kohta väga vähe infot. ¶

Deleted: VVO-d on artikkel 6 rakendamisel välja toonud järgmised probleemid: ¶
<#>VVO-de väitel on esinenud juhtumeid, kus avalikkust ei kaasata otsustamisse piisavalt varases etapis ega nende arvates piisavalt tõhusal viisil. ¶
<#>avalikustamise teated ei sisalda alati täielikult konventsioonis sätestatud infot. ¶
<#>info ei jõua alati üldsuseni eelmises lõigus toodud põhjustel. ¶
<#>2 nädalat avalikustamise tähtaega ei ole VVO-de arvates alati piisav ja mõnikord on tähtaeg ka sellest lühem. ¶
<#>VVO-de väitel on olnud juhtumeid, kus ei anta tagasisidet esitatud ettepanekute või vastuväidete kohta. ¶
<#>VVO-de arvates on ettetulnud juhtumeid, kus ostuste kaal (... [4]

Deleted: 2007.

Deleted: oluliselt paranenud ning

Deleted: on see

Deleted: teavitamine on puudulik, st avalikkusele esitatav teave ei sisalda kogu vajalikku infot menetluse kohta;

Deleted: keskkonnalubade menetlused on erinevates seadustes reguleeritud erinevalt;

Deleted: <#>probleemiks on ka keskkonnamõju hindamise aruannete kättesaadavus ning nende varieeruv kvaliteet. ¶

Formatted: Bullets and Numbering

XVIII Asjakohased veebiaadressid

XIX - XX Seadusandlikud ja muud meetmed, mis rakendavad konventsiooni artiklit 7, mis sätestab avalikkuse osaluse keskkonnaga seotud poliitikate, plaanide ja programmide ettevalmistamisel.

Deleted: V

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 31 sätestab strateegilise planeerimisdokumendi mõiste. Strateegiliseks planeerimisdokumendiks on üleriigiline, maakonna ning üld- või detailplaneering, riigieelarvega seotud strateegiline arengukava või muu kava, programm või strateegia, mille kehtestab Riigikogu, Vabariigi Valitsus, valitsusasutus, maavanem või kohaliku omavalitsuse organ oma õigusaktiga. Vastavalt seadusele on selliste dokumentide koostamisel ette nähtud avalikkuse kaasamine vastavalt haldusmenetluse avatud menetluse sätetele. Kehtiva seaduse alusel on seda tehtud näiteks strateegia “Säästev Eesti 21” strateegilise mõju hindamise (SMH), struktuuritoetuste kasutamist reguleeriva Elukeskkonna arendamise rakenduskava 2007-2013 SMH ning Eesti keskkonnastrateegia SMH protsessis. Avalikkuse kaasamine on viidud läbi ka Eesti metsanduse arengukava koostamisel. Dokumentide avalikustamise ja strateegilise mõju hindamise protsessis on dokumendid vähemalt kaks nädalat olnud avalikkusele kättesaadavad. Seejärel on korraldatud avatud koosolek küsimuste esitamiseks ja arvamuste avaldamiseks, samuti on ettepanekuid oodatud kirjalikult. Probleemiks on olnud mõnikord kaasatute suur arv, samas on erinevate huvirühmade huvid erinevad, tihti ka vastukäivad, mis on teinud ettepanekute arvestamise väga raskeks.

Deleted: Eesti Riikliku Arengukava EL struktuurifondide kasutuselevõtuks - Ühtse programm dokumendi 2004-2006

Deleted: uuendatava

Deleted: M

Deleted: A

Jäätmeseaduse alusel koostatavad kohalike omavalitsuste jäätmekavad on avalikud dokumendid ning nende koostamisel on vaja läbida avalikustamisprotsess. Riigi jäätmekava algatamisest, avalikust väljapanekust kui ka avalikust istungist teavitatakse avalikkust Ametlikes Teadaannetes, ministriumi kodulehel ning üleriikliku levikuga ajalehes (maakondlikku jäätmekava enam ei koostata). Senine praktika on näidanud, et antud avalikustamisprotsessist on elanikud väga huvitatud ning võtavad aktiivselt osa. Avalikkuse arvamusi on erinevaid – on läbimõtle mata ja ennatlikke järeldusi ning samas konstruktiivseid ettepanekuid, mida saab jäätmekava ettevalmistamisel arvestada. Üldiselt mõjub avalikkuse kaasamine antud protsessi siiski positiivselt, ning aitab vähendada hilisemaid üleskerkivaid probleeme ja vigu.

Deleted: ¶

Deleted: Üleriikliku

Deleted: Avalikkuse kaasamine jäätmekava valmimise protsessi pikendab seda.

Jäätmeseaduse alusel antavate jäätmeloa ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi taotluse esitamisest antakse avalikkusele teada Ametlikes Teadaannetes. Teates sisalduvad andmed nagu loa taotleja ärinimi, registrikood ja asukoht, kavandatav tegevuskoht, kavandatava tegevuskoha lühikirjeldus ning teave selle kohta, kuidas ja millal saab jäätmeloa taotluse ja jäätmeloa eelnõuga tutvuda ning selle suhtes ettepanekuid ja vastuväiteid avaldada. Olenevalt kavandatavast tegevusest on avalikkuse huvi üldjuhul passiivne.

Deleted: O

Deleted: andmise menetlusest

Deleted: Üldiselt on avalikkuse huvi antud protsessi väga passiivne.¶

Avalikkuse osalust planeeringute koostamises reguleerib planeerimisseadus. Planeerimisseaduse kohaselt informeeritakse avalikkust kavatsetavatest planeeringutest kas Riigi Teatajas või ajalehtedes. Ministerium, maavanem või kohalik omavalitsus, kes planeeringu koostamist korraldab, avalikustab planeeringu koostamise protsessi olulisemad karakteristikud ja ajagraafiku. Valminud planeeringule korraldatakse avalik väljapanek kas kohaliku omavalitsuse või maakonna keskusel.

Deleted: ¶

Igal isikul on õigus avaliku väljapaneku ajal esitada ettepanekuid ja vastuväiteid planeeringu kohta. Planeeringu avaliku väljapaneku ajal posti teel või elektronpostiga saadetud ettepanekuid ja vastuväiteid esitanud isikutele teatab planeeringu koostamist korraldav kohalik omavalitsus või maavanem oma seisukoha ettepanekute ja vastuväidete kohta ning avaliku arutelu toimumise aja ja koha kahe nädala jooksul pärast planeeringu avaliku

väljapaneku lõppemist. Avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemuste alusel teeb kohalik omavalitsus või maavanem planeeringus vajalikud parandused ja täiendused.

XXI - XXII Artikli 7 rakendamise praktika, sh rakendamise takistused

Osalusveebis (www.osale.ee) on olnud avalikkusele kommenteerimiseks olnud järgnevad Keskkonnaministeeriumi strateegilised dokumendid:

- Harrastuskalapüügi arengukava 2009-2013

- Looduskaitse arengukava aastani 2020

- Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riiklik arengukava 2010-2020

- Maapõue kasutamise ja kaitse alused

- Metsanduse arengukava aastateks 2011-2020

- Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditudliku ala tegevuskava aastateks 2009-2011

- Keskkonnastrateegia aastani 2030 ja selle rakendusplaan Keskkonnategevuskava aastateks 2007-2013, Põlevkivi kasutamise arengukava, Kiirgusohutuse arengukava jm on koostamise ajal olnud avalikkusele kättesaadaval Keskkonnaministeeriumi kodulehel.

Field Code Changed

Formatted: Bullets and Numbering

VVOdelt laekunud informatsiooni kohaselt on nad olnud kaasatud pea kõigi Keskkonnaministeeriumi haldusala strateegiate, riiklike arengukavade ja ka mõnede seaduseelnõude ettevalmistamise protsessi. VVOde ettepanekuid ettepanekuid on analüüsitud ja kasutatud dokumentide parendamiseks. Kaasamise tulemusena on teatud juhtudel arengukavades arvestatud rohkem keskkonna(kaitse)ga. Siiski toodi välja ka näiteid, mille puhul VVOde arvates ei ole avalikkust ja huvühmi üldse mitte või piisavalt kaasatud.

Põllumajandusministeeriumi poolt välja töötatavate dokumentide seast on kaks peamist keskkonnaga seotud strateegilist dokumenti olnud "Eesti maaelu arengu strateegia 2007–2013" ja sellel põhinev "Eesti maaelu arengukava 2007–2013". Maaelu arengukava 2. telg ("Keskkonna ja paikkonna säilitamine", mis hõlmab 39% arengukava vahenditest) on otseselt seotud maapiirkonna hea keskkonnaseisundi tagamisega, seda peamiselt läbi keskkonnasõbraliku majandamise soodustamise. Kaudselt on keskkonnaga seotud ka arengukava 1. ja 3. telje tegevused. Mõlema dokumendi koostamisse on alates 2004. aastast kaasatud kõigi seotud huvigruppide – põllumajandustootjate, keskkonnaorganisatsioonide (sh Eesti Keskkonnaühenduste Koda), muude ettevõtjate jt huvigruppide esindajad. Lisaks on meie partnerorganisatsioonide hulgas ka sellised keskkonnaga seotud organisatsioonid, kelle eesmärgiks ei ole otseselt keskkonna kaitse kui selline, vaid keskkonnaga arvestava põllumajandustootmise edendamine (Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus, Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus). Põllumajandusministeeriumi hinnangul on kaasamise mõju olnud produktiivne ja positiivne. Keskkonnaalaste VVOdega tehtud koostöö käigus on peamiselt arendatud just Maaelu arengukava 2. telje meetmeid, mitmeid nende esitatud ettepanekuid on meetmete tingimustes integreeritud.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi pädevusvaldkonnas on 2009.aastal heaks kiidetud „Energiamajanduse riiklik arengukava aastani 2020“ ja „Eesti elektrimajanduse arengukava aastani 2018“, mis mõlemad on keskkonnaga tihedalt seotud. Kuivõrd Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi rakendas nimetatud arengukavade puhul erinevaid meetodeid kasutades väga laialdast kaasamist, siis saadi üldsuselt ka suurel hulgal ettepanekuid. Nt korraldati 4 energiafoorumit, millest igal osales ligi 200 kuulajat, ettekannetega astusid üles energiaettevõtete, teadusasutuste ning organisatsioonide esindajad erinevate energiamajanduse visioonidega. Veelgi laialdasema kõlapinna saamiseks loodi ka energiafoorumi blogi. Foorumil kõlanud ettepanekud leidsid rakendamist arengukavade eelnõude täiendamisel. Arengukavade täiendamisel arvestati ka keskkonnamõjude strateegilise hindamise ekspertide põhimõttelisi ettepanekuid. Majandus- ja

[Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul võib kaasamist pidada õnnestunuks, sest lisaks konkreetsete ettepanekute saamisele tegi see võimalikuks energiamajanduse temaatika laialdasema tutvustamise ja arutelu ühiskonnas.](#)

VVO-d on välja toonud probleemi, et planeeringute avalikustamise tähtaeg – 2 nädalat – ei pruugi alati olla piisav. Samuti väidavad VVO-d oma praktika põhjal, et on ette tulnud olukordi, kus nad ei saa tagasisidet ettepanekute ja vastuväidete suhtes riiklike ja kohalike omavalitsuste strateegiate ja tegevuskavade ettevalmistamisel.

Deleted: ole

Deleted: Tihti on tähtaeg 2 nädalast lühem.

Deleted: enamasti

Deleted: 2007

Deleted: kõigi

2010. aasta seisuga on avalikkuse kaasamine strateegiliste dokumentide koostamisse oluliselt suurenenud ning kaasamise etapp läbitakse enamiku olulisemate riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustes väljatöötatavate dokumentide puhul. Riigikantselei on töötanud kogu avalikule sektorile välja kaasamise hea tava ehk põhimõtted, millest kõik avaliku sektori asutused peaksid lähtuma. Sarnased põhimõtted on kehtestatud mitmetes riigiasutustes. Kaasamise mõju hindavad nii kaasajad kui kaasaavad üldiselt positiivseks ning vajalikuks ja informeerivaks. Siiski on sageli eelkõige ressursside piiratuse tõttu piiratud ka kaasamise efekt (mahukate dokumentide puhul ei suudeta neid piisavalt läbi töötada) ning esitatud ettepanekute arvestamine (see ei ole alati ka võimalik huvide vastuolulisuse tõttu). Puudusi on esinenud ettepanekutele vastamisel, samuti nende arvestamatajätmise põhjendamisel. VVOd on siiski märkinud juhtumeid, kus neid ei ole piisavalt kaasatud kohalike omavalitsuste poolt välja töötatavate strateegiliste dokumentide koostamisprotsessi. Samuti on VVOd märkinud, et avalikustamine on tihti vormiline, mitte sisuline. Avalikustamine toimub küll seaduses ette nähtud viisil, kuid ilma omapoolseid jõupingutusi tegemata, et teave kindlasti huvirühmadeni jõuaks. Avaliku arutelu teade võib olla avaldatud üleriigilises lehes ja linna kodulehel, kuid kui neid ise pidevalt ei jälgita, siis infot ei saa.

Deleted: On juhtumeid, kus pärast avalikkuse kaasamist on edasise otsustusprotsessi käigus tehtud põhimõttelisi muudatusi, nii et dokument on oluliselt muutunud.

XXIII Asjakohased veebiaadressid

XXIV Seadusandlikud ja muud meetmed, mis rakendavad konventsiooni artiklit 8, mis sätestab avalikkuse osaluse keskkonnaga seotud õigusaktide ettevalmistamisel

Deleted: VI

Vastavalt avaliku teabe seaduse § 28 punktide 15–17 kohaselt tuleb avalikustada järgmised dokumendid:

- ministeeriumides valminud seaduste ja Vabariigi Valitsuse määruste eelnõud koos seletuskirjadega nende kooskõlastamiseks saatmisel ja Vabariigi Valitsusele esitamisel;
- ministri ja kohaliku omavalitsuse organite määruste eelnõud koos seletuskirjadega enne nende vastuvõtmiseks esitamist;
- kontseptsioonide, arengukavade, programmide ja muude üldise tähtsusega projektide eelnõud enne pädevatele organitele heakskiitmiseks esitamist, samuti vastavad heakskiidetud või vastuvõetud dokumendid.

Seaduse, Riigikogu otsuse, Vabariigi Valitsuse määruse ja ministri määruse eelnõu kooskõlastamiseks tehakse eelnõu koos kõigi lisadega kättesaadavaks Justiitsministeeriumi hallatavas eelnõude kooskõlastamise infosüsteemis. Ministeeriumid ja Riigikantselei avaldavad oma veebilehel viite eelnõude kooskõlastamise infosüsteemi asukohale Internetis. Eelnõude menetlemise infosüsteemi kantud dokumendid on avalikud. Ka Riigikogu

kodulehel on võimalik tutvuda seaduste ja otsuste eelnõudega. Avalikkusel on võimalik teha õigusakti eelnõu kohta ettepanekuid kogu väljapaneku perioodi jooksul.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse relemendile eelnõu või muud dokumendid, välja arvatud seaduse, Riigikogu otsuse ja määruse eelnõu, mille ministeerium või Riigikantselei edastab Vabariigi Valitsusele, võib vastavalt kas minister või riigisekretär avaliku teabe seaduse alusel ja korras tunnistada asutusesiseseks teabeks, kuni Vabariigi Valitsuse otsuse vastuvõtmiseni või muuks seaduses ettenähtud tähtjaks. Ministeerium ja Riigikantselei on kohustatud mitte väljastama ega avaldama Vabariigi Valitsusele esitatud asutusesiseseks teabeks tunnistatud eelnõu ja sellele lisatud dokumente, kuni Vabariigi Valitsuse otsuse vastuvõtmiseni või muu juurdepääsupiirangu kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

Keskkonnaministeeriumi õigusaktide eelnõude ettevalmistamisel on eelnõud saadetud arvamuse avaldamiseks alati ka asjaomastele valitsusvälistele organisatsioonidele ning erialaliitudele jt isikutele, keda eelnõu puudutab. [Avalikkuse kaasamise reeglid on ühtlustatud](#) ministeeriumisiseses õigusaktide ettevalmistamise korraga. Õigusaktide kohta tehtud ettepanekuid on arvestatud võimaluse piires.

Deleted: Keskkonnaministeeriumis ühtlustatakse

Deleted: a

XXV – XXVI Artikli 8 rakendamise praktika, sh rakendamise takistused

VVO-d on artikli 8 rakendamisel välja toonud järgmised probleemid:

- neid ei kaasata piisavalt juba õigusaktide ettevalmistamise algetappi;
- kaasamise praktika on ebasüsteemne;
- info kättesaadavus võiks olla parem.

[Mitmes ministeeriumis ja Riigikantseleis on kehtestatud üldised põhimõtted, kuidas avalikkust õigusaktide väljatöötamisse kaasata ning seda üldjuhul ka tehakse, eriti suuremate ja põhimõttelisemat laadi eelnõude puhul. Kaasamise tulemust hindavad eelnõude ettevalmistajad väga positiivseks, kaasatavad ja ettepanekute esitajad \(eelkõige VVOd\) protsessiga siiski nii rahul ei ole. Ette heidetakse kaasamisprotsessi kehva planeerimist \(ei nähta ette piisavalt ressursse, sh aega\), esitatud ettepanekutele reageerimist ja nende vähest arvestamist ning seda, et mitmete aktide \(eelkõige kehtivate õigusaktide muutmisel\) menetlusprotsessist on avalikkus kõigele vaatamata kõrvale jäetud.](#)

Deleted: 2007. aastal, mil m

Deleted: ,

Deleted:

XXVII Asjakohased veebiaadressid

XXVIII Seadusandlikud ja muud meetmed, mis rakendavad konventsiooni artiklit 9, mis sätestab juurdepääsu õigusemõistmisele keskkonnaasjades

Deleted: VII

Haldusorgani suhtes on võimalikud järgmised menetlused:

Vaidemenetlus

Vaidemenetlus on reguleeritud haldusmenetluse seadusega. Vaidemenetluse eesmärk on võimaldada odavat ja kiiret otsuse ümbervaatamise menetlust ning teisalt anda haldusele võimalus parandada oma vigu. Vaidemenetlus on isikule tasuta. Hetkel ei ole vaidemenetlus üldjuhul kohustuslik (erandiks on keskkonnatasude seaduses ja keskkonnastutuse seaduses sätestatud vaidemenetlus) ning isik võib pöörduda otse kohtusse. Vaide võib esitada isik, kes leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi (§ 71). Valet ei saa siiski esitada haldusorgani, kelle üle teostab teenistuslikku järelevalvet Vabariigi Valitsus, akti või toimingut peale.

Vaie haldusaktile või toimingule tuleb üldjuhul esitada 30 päeva jooksul. Vaide lahendamise ajal võib lahendaja haldusakti täitmise peatada. Üldjuhul tuleb vaide lahendada 10 päeva jooksul, kuid läbivaatamise aega võib täiendavaks uurimiseks pikendada kuni 30 päeva võrra.

Vaideotsus vormistatakse kirjalikult ning vaide rahuldamata jätmisel peab otsus olema põhjendatud ja sisaldama selgituse halduskohtule kaebuse esitamise kohta. Isikul, kelle vaide jääb vaidemenetluses rahuldamata või kelle õigusi on vaidemenetluses rikutud, on õigus pöörduda kaebusega halduskohtusse.

Kui üldjuhul peetakse vaidemenetluse olemasolu positiivseks ja heaks võimaluseks haldusorganile oma vigu kiirelt ja efektiivselt parandada, siis vaidemenetluse negatiivseteks külgedeks on asjaolu, et otsuse teinud haldusorgan ei pruugi ise oma vigu märgata, samuti ei taga see vaideotsuse erapooletust ja sõltumatust. Kuna halduskohtumenetlus on alati alternatiivina olemas ja rahaliselt mitte väga kulukas (kui õigusabiteenus välja arvata), kasutatakse vaidemenetlust suhteliselt vähe.

Teenistuslik järelevalve

Teenistuslikku järelevalvet korraldatakse halduse seaduslikkuse ja otstarbekuse tagamiseks. Teenistuslik järelevalve on halduse sisemine kontroll. Isikul ei ole võimalik nõuda teenistusliku järelevalve teostamist, kuid ta võib juhtida teenistuslikku järelevalvet teostava haldusorgani tähelepanu asjaoludele, mis tingivad teenistusliku järelevalve teostamise vajalikkuse. Teenistuslikku järelevalvet ei teostata küsimustes, mis puudutavad (riikliku) järelevalve toiminguid ja akte, nt ei teostata teenistuslikku järelevalvet keskkonnainspektori ettekirjutuse üle.

Teenistusliku järelevalve teostajal on õigus:

- 1) teha ettekirjutus akti või toimingu puuduste kõrvaldamiseks;
- 2) peatada toimingu sooritamise või akti kehtivus;
- 3) tunnistada akt kehtetuks.

Halduskohus

Õiguste rikkumise korral on kaebeõiguse olemasoluks kolm tingimust:

1. Vastav keskkonnalane õigusnorm peab tekitama subjektiivse avaliku õiguse.
2. See subjektiivne õigus peab kuuluma kaebajale – isiklik seos.
3. Halduse tegevuse ja isiku subjektiivsete õiguste rikkumise vahel peab olema põhjuslik seos

Põhjendatud huvi korral on kaebeõiguse olemasoluks kaks peamist tingimust:

1. Kaebajal peab olema asjaga teatav isiklik puutumus.
2. Kaebaja peab näitama õigusvastasuse kindalastegemise vajadust.

Halduskohtul on õigus:

- 1) tühistada õigusvastane haldusakt kas täielikult või osaliselt
- 2) teha ettekirjutus õigusvastaselt peatatud haldusakti täitmiseks, välja andmata jäetud haldusakti väljaandmiseks või sooritamata toimingu sooritamiseks;
- 3) tunnistada haldusakt või toiming õigusvastaseks.

Halduskohus kontrollib nii halduse teostamise menetluslikku kui ka selle materiaalõiguslikku õiguspärasust.

Eesti halduskohtumenetlus põhineb “õiguste rikkumise”, mitte aga halduse objektiivse kontrolli doktriinil. Kaebeõiguse standardite senine, küllalt kitsendav, tõlgendamine kohtute poolt võib olla oluliseks takistuseks Arhusi konventsiooni elluviimisel. Eestis on siiani puudunud erinormid valitsusväliste organisatsioonide kaebeõiguse kohta. Praktikas on kohtud, sh Riigikohus Arhusi konventsiooni otse kohaldanud ja mitmetel juhtudel valitsusväliste keskkonnakaitseorganisatsioonide kaebeõigust tunnustanud. Samas puudub ühtne kohtupraktika kaebeõiguse tunnustamise osas (mõnedel juhtumitel ei ole kohus VVO kaebeõigust tunnustanud, kuigi seda oleks pidanud tegema). Kriteeriumide kehtestamise poolt räägib asjaolu, et sellisel juhul on välistatud juhuslikke ja kitsa ringi huvisid esindavate gruppide õigus pöörduda kohtusse, samuti kaob ära igakordne vajadus kohaldada ning tõlgendada otse Arhusi konventsiooni.

Deleted: vad

Deleted: ja seega kaalutakse kriteeriumide sätestamist seadusesse (2007. aastal hakatakse välja töötama keskkonnaseadustikku, 2008. aastal halduskohtumenetluse seadustiku muutmist).

Deleted: oleks

Deleted: kaoks

Deleted: Samas on viis, kuidas Eesti kohtud on kohtukaebeõigust tunnustanud üks laiemaid Euroopas ning asjaosaliste hinnangul ei peaks kriteeriumide kehtestamine kitsendama olemasolevate, praktikas väljakujunenud organisatsioonide kaebeõigust. Kuigi kaebeõigus on väga laialdane (nt on tunnustatud ka juriidiliseks isikuks mitteolevate seltsingute õigust pöörduda kohtusse), ei ole seda seni Eestis kurjasti ega massiliselt kasutatud, mistõttu hetkel puudub otseselt vajadus kriteeriumide koheseks kehtestamiseks.

Riigikogus on esimese lugemise läbinud Justiitsministeeriumi loodud töörühma poolt koostatud uue halduskohtumenetluse seadustiku (edaspidi HKMS) eelnõu, milles sätestatakse eraldi rakendussäte kaebeõiguse osas keskkonnaasjades. Sätte kehtestamise üheks eesmärgiks on lõpetada rikkumismenetlus, mille Euroopa Komisjon on Eesti Vabariigi vastu algatanud seoses keskkonnamõju hindamise direktiiviga (direktiiv nr 85/337/EMÜ, mida on muudetud direktiividega 97/11/EÜ ja 2003/35/EÜ) ning saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli (IPPC) direktiiviga 2008/1/EÜ.

Valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide kaebeõigus on küll reguleeritud Riigikogu menetluses olevas keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõus, kuid selle jõustumisajaks on hetkel kavandatud 01.01.2013, mis ei ole arvestades rikkumismenetluse staadiumit rahuldav tähtaeg.

Rikkumismenetluse tõttu on kuni keskkonnaseadustiku üldosa seaduse jõustumiseni sätestatud kaebeõigus keskkonnaasjades halduskohtumenetluse seadustikus.

Kohtupraktika ning keskkonnavastutuse seaduse eeskujul on keskkonnaorganisatsioonide mõiste eelnõus laialt määratletud. Tegemist on olulise täiendusega, sest valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide üldmõiste kehtivas õiguses puudub. Keskkonnaorganisatsiooniks võib eelnõu kohaselt olla aasta enne haldusakti või toimingut vaidlustamist tegutsenud keskkonnakaitset edendav mittetulundusühing või sihtasutus, aga ka juriidiliseks isikuks mitteolev isikute ühendus, kui selline ühendus esindab olulise osa kohalike elanike seisukohti. Nagu eespool mainitud, on keskkonnaorganisatsioonide aastase tegutsemisnõude eesmärgiks välistada juhuslikke ja kitsa ringi huvisid esindavate ad hoc gruppide kohtusse pöördumist.

Tuginedes Arhusi konventsioonile, on Eesti kohtud olnud keskkonnaorganisatsioonide tunnustamisel liberaalsed. Aktsepteeritud on mitme mittetulundusühingu kaebust, sihtasutuse kaebeõigust ning põhimõtteliselt ka seltsingu kaebeõigust. Eelnõus nähakse ette keskkonnaorganisatsioonide kaebeõiguse erisused keskkonnaasjades tehtavate otsuste vaidlustamisel – keskkonnaorganisatsioonide põhjendatud huvi või õiguste rikkumist selliste otsuste vaidlustamisel eeldatakse, kui kaebuse ese on seotud keskkonnaorganisatsiooni senise tegevuse või tegevusvaldkonnaga.

Deleted: Justiitsministeeriumi andmetel saabus 2006. aastal halduskohtutele lahendamiseks 28 keskkonnaõigusega seotud kaebust või protesti.

Andmekaitse Inspektsioon

Avaliku teabe seadus on peamine siseriiklik õigusakt, mis viib ellu Arhusi konventsiooni neljanda artikli (juurdepääs keskkonnateabele) nõudmisi. Selle seaduse § 46 kohaselt võib

avaliku teabe seaduse rikkumisel pöörduda vaidega Andmekaitse Inspektsiooni poole. Andmekaitse Inspektsioon (edaspidi Inspektsioon) on valitsusasutus, mille põhiülesandeks on riiklik järelevalve isikuandmete töötlemise, andmekogude pidamise ja avalikule teabele juurdepääsu üle. Inspektsiooni poolt läbi viidav menetlus on teatud erisustega vaidemenetlus. Inspektsioonil on õigus teha teabevaldajale ettekirjutus seaduse täitmiseks. Teabevaldaja peab vajalikud abinõud kasutusele võtma viie tööpäeva jooksul. Kui teabevaldaja jätab Inspektsiooni ettekirjutuse täitmata ega vaidlusta seda halduskohtus, alustab Inspektsioon väärteomenetlust või pöördub teabevaldaja kõrgemalseisva asutuse või organi poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks. Probleeme võib tekitada ka inspektsiooni ettekirjutuste täitmise tagamine.

Õiguskantsler

Õiguskantsleri peamiseks ülesandeks on järelevalve teostamine seadusandliku ja täidesaatva riigivõimu ning kohaliku omavalitsuse õigustloovate aktide põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle. Lisaks eelnevale saab igäüks, tulenevalt õiguskantsleri seaduse paragrahvist 19, pöörduda õiguskantsleri poole riigiasutuste tegevuse, sealhulgas isikute põhiseaduslike õiguste ja vabaduste tagamise kontrollimiseks. Kuivõrd juba põhiseaduse XII peatükk rõhutab õiguskantsleri iseseisvust, saab õiguskantslerit kahtlemata pidada sõltumatuks organiks Arhusi konventsiooni artikkel 9 lõike 1 tähenduses. Õiguskantsleri poolt läbiviidav menetlus on tema poole pöördunud isikule tasuta. Õiguskantsler ei ole varustatud küllaldaste vahenditega, et tagada oma funktsioonide tõhus elluviimine. Samuti ei ole sätestatud kindlaid menetlustähtaegu. Seetõttu ei ole õiguskantsleri poolt teostatav järelevalve menetlus kohane Arhusi konventsiooni nõuete elluviimiseks, kuid menetlusel võib olla toetav roll.

Eraisikute suhtes on asjakohased ka:

Keskkonnajärelevalve

Vastavalt keskkonnajärelevalve seaduse §-le 22 võib keskkonda kahjustava tegevuse peatada, kui see:

- 1) ei vasta keskkonnanormatiivile või keskkonnalooga lubatud määrale;
- 2) toimub keskkonnaloa alusel, kuid ohustab keskkonda või inimeste elu, tervist või vara ja seda ohtu ei saa kohe kõrvaldada;
- 3) on lubatud ainult keskkonnaloa alusel, kuid luba puudub või seda ei esitata või on luba antud ebapädeva isiku poolt või seadusega või seaduse alusel kehtestatud keskkonnanõudeid arvestamata;
- 4) on lubatud vaid teatud ajal või tingimustel, kuid ei vasta tegevuse lubatud ajale või tingimustele.

Keskkonnajärelevalve asutus võib rakendada ka muid abinõusid keskkonda mõjutava tegevuse nõuetega kooskõlla viimiseks

Kriminaalmenetlus

Vastavalt kriminaalmenetluse seadustiku §-le 6 on kuriteo asjaolude ilmnemisel uurimisasutus ja prokuratuur kohustatud toimetama kriminaalmenetlust, kui puuduvad kriminaalmenetlust välistavad asjaolud või kui puudub alus lõpetada kriminaalmenetlus otstarbekuse kaalutlusel.

Naabrusõigused

Asjaõigusseaduse §§ 143 ja 144 kohaselt ei ole kinnisasja omanikul õigust keelata gaasi, suitsu, auru, lõhna, tahma, soojust, müra, põrutuste ja muude seesuguste teiselt kinnisasjalt tulevate mõjutuste levimist oma kinnisasjale, kui see ei kahjusta oluliselt tema kinnisasja kasutamist ega ole vastuolus keskkonnakaitse nõuetega. Mõjutuste tahtlik suunamine naaberkinnisasjale on keelatud. Kinnisasja omanikul on õigus nõuda, et naaberkinnisasjale ei

Deleted: Justiitsministeeriumi andmetel saabus 2006. aastal kohtutele menetlemiseks 36 kriminaalasja (peamiselt puude ja põõsaste ebaseaduslik raie). Mitmeid väärteomenetlusi on algatatud VVOdelt laekunud info põhjal.

püstitatakse või seal ei säilitataks rajatist või seadeldist, mille suhtes on alust eeldada, et see tekitab keelatud mõjutuse tema kinnisasjale.

Õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamine

Võlaõigusseaduse §§133 kohaselt kuulub keskkonnoahtliku tegevusega kahju tekitamise puhul lisaks isikule või tema varale tekitatud kahjule hüvitamisele ka kahju, mis on seotud keskkonna kvaliteedi halvenemisega. Hüvitada tuleb samuti kahju suurenemise ärahoidmiseks või kahju tagajärgede leevendamiseks rakendatud mõistlike abinõudega seotud kulud ning nende abinõude rakendamisest tekkinud kahju.

Halduskohtud peaksid arutama asju üldjuhul kahe kuu jooksul kaebuse saamisest. Tegelikult võivad aga halduskohtud tihti üle koormatud olla (eelkõige Tallinna Halduskohus) ning läbivaatamise üldist tähtaega ületatakse seetõttu mitmekordselt.

Kohtuvälised menetlused on printsüübis lõivuvabad ning halduskohtumenetluse lõivud on madalad, välja arvatud kahju hüvitamise asjades, kus lõiv on 5% kahjunõudest. Samas ei piirdu menetluskulud üksnes läbivaatava organi poolt võetava tasuga vaid hõlmavad ka näiteks õigusabi ja ekspertide kulud ning samuti kulude hüvitamise vastaspoolele kaotuse korral. Kulud on ilmselt kõige märkimisväärsamad kohtuasjades. Kohtukuludest saab kohus vastaspoolele hüvitatavad õigusabi kulud vähendada ning teatud juhtudel sellise kulu üldse välja mõistmata jätta. Samuti võib kohus otsustada, et maksejõuetu füüsilise isiku õigusabi kulud kannab riik. Riigi õigusabi seaduse eesmärk on leida üldine lahendus majanduslikult vähekindlustatud isikutele ning keskkonnavaldkonna VVO-dele, kes tegutsevad avalikes huvides, tasuta õigusabi tagamiseks. Märjukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seadus näeb ette haldusorgani kohustuse tasuta õiguslaste selgituste andmiseks teatud ulatuses. Enamus VVOsid leiab siiski, et rahaliselt võib kohtumenetlus osutada ülejõukäivaks ning olla seega oluline takistus haldusotsuste vaidlustamisel. Samas märgitakse ka, et üldjuhul lahenevad probleemid siiski kohtuväliselt ja kohtusse pöördumine on viimane abinõu.

Deleted: 3

Deleted: ga

Deleted: tehti katse

Deleted: Nimetatud on ka võimalikku hilisemat vaenulikkust suhtumist ja sellest tulenevaid tagajärgi eelkõige kohalikul tasandil.

Otsuste kirjalikkuse nõue on selgelt sätestatud põhimenetlustes ning teistes, nagu õiguskantsleri järelevalve menetluses, võib seda eeldada. Otsuste kättesaadavus üldsusele on aktuaalsem küsimus. Kõik kohtulahendid on alates 2001.a. oktoobrist põhimõtteliselt kättesaadavad internetis. Ka teistes menetlustes tehtud otsused on põhimõtteliselt avalikkusele kättesaadavad. Haldusorganid on kohustatud pidama dokumendiregistrit, mis on avalik ning kättesaadav internetis. Mõnel juhul, nagu Andmekaitse Inspektsiooni järelevalve menetluses, on haldusorganil kohustus avalikustada menetlustulemused veebilehel.

Deleted: printsüübis

Deleted: tihti

XXIX – XXX Artikli 9 rakendamise praktika, sh rakendamise takistused

Igäühe õigus pöörduda kohtusse on sätestatud juba põhiseaduses ning hästi teada. Ilmselt ei ole aga üldsusele sama hästi teada, kuidas täpselt kohtusse pöörduda või mis on alternatiivid kohtumenetlusele. Justiitsministeeriumi veebilehel on eraldi teema 'abiks kohtusse pöördujale'. Kahjuks käsitleb teema tsiviil- ja mitte halduskohtusse pöördumist. Keskkonnaministeeriumi veebilehel on tutvustatud Arhusi konventsiooni põhimõtteid ning avalikustatud seonduvaid materjale, mis võivad olla üldsusele abiks juurdepääsu võimaluste teadvustamisel.

VVO-d on artikli 9 rakendamisel välja toonud järgmised probleemid:

- VVO-d peavad vaidmenetlust ebaefektiivseks, kuna nad leiavad, et enamasti haldusorgan oma otsust ei muuda;
- Teise poole kohtukulude kandmine võib saada takistuseks kohtusse pöördumisel;

Deleted: e

- Leitakse, et tuleks kaaluda erisätete kehtestamist keskkonnaasjade menetluses kohtukulude kandmise osas.

Formatted: Bullets and Numbering

Deleted: .

Positiivsete asjaoludena toovad VVO-d välja, et:

- Riigikohus ei ole füüsilistelt isikutelt kohtukulud haldusasjades välja mõistnud;
- Planeerimisseaduse säte, mis võimaldab esitada populaarkaebust planeeringute vaidlustamiseks on asjakohane ja vajalik ning ei ole vastuolus halduskohtumenetluse seadusega.

VVO-d on toonud välja ka üldised probleemid konventsiooni rakendamisel:

- Põhiseaduse tasandil puudub otsene viide õigusele puhtale keskkonnale;
- Arhusi konventsiooni eestikeelne tõlge ei vasta ingliskeelsele versioonile.

XXXIII Seadusandlikud ja muud meetmed, mis rakendavad konventsiooni artiklit 6bis ja lisa I bis

Eestis reguleerib GMOde keskkonda viimist ja turustamist geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seadus, mis sisaldab ka sätteid avalikkuse kaasamiseks ning osalemiseks GMOde keskkonda viimise ning turustamise otsustusprotsessis.

Seaduse § 5 alusel on Keskkonnaministeeriumi haldusalas moodustatud Geenitehnoloogiakomisjon, kes muuhulgas annab hinnanguid GMOde keskkonda viimise ja turustamise loataotlustele. Lisaks valitsusasutustele ning ülikoolidele kuuluvad komisjoni ka keskkonnaorganisatsioonide esindajad, kellel on läbi komisjoni otsene ligipääs loataotluses esitatud informatsioonile ning õigus esitada täiendavaid küsimusi ning kommentaare. Komisjon hindab nii Eesti kui läbi mõne teise EL'i liikmesriigi esitatud loataotlusi (seda ainult turustamise osas).

Seadus sisaldab mitmeid loataotlusega seotud avalikustamise punkte. Näiteks § 8 ja § 23 alusel peab Keskkonnaministeerium teavitama avalikkust vähemalt ühes üleriigilise levikuga ajalehes, kui loa menetlemise käigus või peale loa andmist on ilmnenud uusi andmeid GMOde keskkonda viimise või turustamise ohtlikkuse kohta inimese tervisele või keskkonnale. Avalikustatava teabe sisu sätestab Keskkonnaministri 8. juuni 2004. a määrus nr 68 „Geneetiliselt muundatud organismi keskkonda viimisel või geneetiliselt muundatud organisme sisaldava või neist koosneva toote turustamisel teatavaks saanud ohu kohta esitatav ja avalikustatav teave“.

Seaduse § 10 sätestab GMO keskkonda viimise ja turustamise loataotluse ja väljastatud loa avalikustamise protseduuri. Selle kohaselt peab Keskkonnaministeerium avalikkust teavitama Ametlikes Teadaannetes loa menetluse algatamisest ning hiljem ka loa andmisest. Hetkel Riigikogus menetluses oleva seadusemuudatuse kohaselt peab Keskkonnaministeerium seda tegema lisaks ka ühes üleriigilise levikuga ajalehes. Teate sisu annab infot taotleja, taotluse sisu, GMOde keskkonda viimise asukoha ning taotlusega tutvumise kohta. Teates antakse ka tähtaeg, millal avalikkusel on võimalik oma arvamust avaldada. See periood ei tohi olla lühem kui 30 päeva ega pikem kui 60 päeva. Avalikkuse esitatud kommentaaridele on Keskkonnaministeeriumil kohustus vastata kahe nädala jooksul alates nende laekumisest.

Juba turustatud GMO peab olema märgistatud, et tarbijal oleks võimalik valida, kas ta soovib GMOsid sisaldavaid või nendest koosnevataid tooteid osta (§ 24). Märgistamise kohustus tuleneb otseselt EL GMode märgistamise määrusest (EÜ) Nr 1830/2003.

Kogu loataotluses olev info ning kehtiva loa andmed on avalikud ning neid hoitakse Keskkonnaregistris (§ 29). Keskkonda viimise ning turustamise loale kantakse kogu oluline info loa omaniku, GMode, vastuvõetava keskkonna ning lubatud kasutusviiside kohta (§ 12 lg 5 ja § 22 lg 5).

Kui loa taotleja soovib mõningaid andmeid ärisaladusena hoida, otsustab selle üle keskkonnaminister. Ärisaladusena ei tohi käsitleda järgmisi andmeid: GMode kirjeldust, taotleja nime ja aadressi, GMode keskkonda viimise eesmärki, kohta ja aega ning planeeritud kasutusviisi, kavandatavat seiremeetodit ja -kava, riskianalüüsi tulemust ning tegevusplaani õnnetusjuhtumite korral.

Seadusega kehtestatud nõuded on kooskõlas Cartagena protokolliga nõuetega ning aitavad kaasa protokolliga eesmärkide täitmisele.

XXXIV-XXXV Artikli 6bis ja lisa I bis rakendamise praktika, sh rakendamise takistused

Eestis ei ole välja antud ühtegi GMode keskkonda viimise või turustamise luba. Seetõttu ei ole võimalik rääkida ka takistustest ega kogemustest selles valdkonnas. Küll aga osalevad Geenitehnoloogiakomisjonis VVOde esindajad, kui hinnatakse EL turustamislubade taotlusi. Aastas hinnatakse umbes paarkümmend loataotlust.

Nimekiri asutustest ja organisatsioonidest, kes vastasid aruande jaoks koostatud küsimustikule

Mittetulundusasutused ja valitsusvälised organisatsioonid

1. Eesti Looduskaitse Selts
2. Eesti Maavarade Ühing
3. SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus
4. SA Eestimaa Looduse Fond
5. SA REC Estonia
6. Säästva Eesti Instituut
7. SA Keskkonnaõiguse Keskus

Kohaliku omavalitsuse asutused

8. Eesti Linnade Liit
9. Maardu Linnavalitsus
10. Jõgeva Linnavalitsus
11. Tõrva Linnavalitsus
12. Paide Linnavalitsus
13. Jõhvi Vallavalitsus
14. Tartu Linnavalitsus
15. Järvakandi Vallavalitsus
16. Tallinna Linnavalitsus
17. Sillamäe Linnavalitsus

Tulundusasutused

18. Riigimetsa Majandamise Keskus
19. OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus

Riigiasutused

20. Haridus- ja Teadusministeerium
21. Justiitsministeerium
22. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
23. Põllumajandusministeerium
24. Siseministeerium
25. Sotsiaalministeerium
26. Keskkonnaministeerium
27. Keskkonnainspeksioon
28. Keskkonnaamet
29. Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut
30. Keskkonnateabe Keskus
31. Maa-amet
32. SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

Teabenõuetele vastamise tähtajaga ei ole üldiselt probleeme esinenud, va Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuses. Seal on teabenõuete arv probleemiks, eriti looduskaitse osas. Notarid, kes on peamised teabenõudjad, esitavad päevas ca 30 teabenõuet (2004. aastal). 2005. aastal on koormus veelgi tõusnud, ca 45 teabenõuet päevas. Keskmiselt läheb ühe teabenõude vastamisele 45 minutit tööaega. See loob olukorra, kus plaanilised tööd hakkavad venima. Kokku vastab ITKs notaritele nõuetele ligikaudu 10 inimest. Samuti on teabenõudele vastamise tähtaja asemel rakendatud viimasel ajal keskkonnaregistri seadusest tulenevat registrist andmete taotlemise taotlusele vastamise tähtaega, mis on 30 päeva. Olukorra parandamiseks on algatatud Notarite koja, Maa-Ameti ja ITK vahel digitaalseid päringuid võimaldava süsteemi loomine. Kokku sai ITK 2004. aastal 5690 teabenõuet, millest 5498 puudutasid looduskaitse valdkonda. 2007. aasta esimesel poolaastal on ITK menetlenud 4377 teabenõuet, millest 4269 oli notaritelt. Keskkonnaministeeriumis menetletakse aastas keskmiselt 100 – 150 teabenõuet, EMHIs 700 – 800, Kiirguskeskuses ca 250, Keskkonnainspektsioonis ca 400, Riiklikus Looduskaitsekeskuses regiooniti 100 – 200, Tervisekaitseinspektsioonis ca 200. Teabenõuetele vastamise eest tasu ei nõuta. Põhimõtteliselt on olemas võimalus väga mahukate materjalide paber kandjal koopiote väljastamise eest tasu võtta, kuid seda üldjuhul ei tehta. Elektrooniliste teabenõuete osakaalu suurenemisel tasu küsimus järjest väheneb.

Valitsusvälised kekskonnaorganisatsioonid leiavad, et kohalikud omavalitsused ja mõnedel juhtudel ka keskkonnateenistused ei täida alati teabenõudeid või vastavat inimest, kes infot peaks andma ei ole kohal olnud. 2005.a jaanuaris Säästva Eesti Instituudi poolt avaldatud uurimuses¹ toodi välja juhtum, kus 10-st esitatud teabenõudest jäi vastamata 3 teabenõuet.

2005.a jaanuaris Säästva Eesti Instituudi poolt avaldatud uurimuses on analüüsitud ka ametiasutuste vastamist teabenõuetele. Selles valdkonnas on mõningaid puudujääke, kuna vaatamata avaliku teabe seadusele, mis kohustab ametiasutusi kõigile teabenõuetele kindla aja jooksul vastama, seda kõigil juhtudel siiski ei tehtud. Kõige problemaatilisem on saada infot konkreetsete ettevõtete kohta. Kuigi avaliku teabe seaduse kohaselt peaksid ametiasutuste käsutuses olevad ettevõtete saastearuanded olema üldsusele kättesaadavad (teabenõude esitamise korral), puuduvad siiski ühesed eeskirjad sellise teabe väljastamiseks ning kohati võidakse sellist infot käsitleda ettevõtete ärisaladusena (kuigi Århusi konventsiooni kohaselt nad seda olla ei tohi) ning avaldatakse vaid tootmisharu keskmisi näitajaid. Samas, kuigi seadus seda ei nõua, koostavad mitmed suured ettevõtted (nt AS Eesti Energia) üldsusele mõeldud keskkonnuaruandeid. Uurimuse üks soovitusi ongi ettevõtete saasteandmete levitamist ja konfidentsiaalsust käsitlevate põhimõtete täpsem sätestamine õigusaktides.

VVO-d on artikkel 6 rakendamisel välja toonud järgmised probleemid:

- VVO-de väitel on esinenud juhtumeid, kus avalikkust ei kaasata otsustamisse piisavalt varases etapis ega nende arvates piisavalt tõhusal viisil;
- avalikustamise teated ei sisalda alati täielikult konventsioonis sätestatud infot;

info ei jõua alati üldsuseni eelmises lõigus toodud põhjustel;
2 nädalat avalikustamise tähtaega ei ole VVO-de arvates alati piisav ja mõnikord on tähtaeg ka sellest lühem;
VVO-de väitel on olnud juhtumeid, kus ei anta tagasisidet esitatud ettepanekute või vastuväidete kohta;
VVO-de arvates on ettetulnud juhtumeid, kus otsuste kaalutlusi ja põhjendusi ei avalikustata;
osasid otsuseid (nt maavara kaevandamisluba) ei avalikustata viivitamatult;
GMO-sid puudutavate lubade menetlustes ei järgita VVO-de arvates Arhusi konventsioonist tulenevaid avalikustamise nõudeid.